

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Економіко-гуманітарний інститут.
Факультет економіки та управління
(повне найменування інституту, факультету, кафедри)

Фінанси, банківська справа та страхування
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка
до дипломної магістерської роботи
магістра
(ступінь вищої освіти (освітній ступінь))

на тему Особливості оподаткування страхових компаній
в Україні

Виконав: студент 6 курсу, групи ФЕУ-122 м
спеціальності (напряму підготовки)
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва напряму підготовки, спеціальності)

Керівник Мукова А.Ж.
(прізвище та ініціали)
Гибенко-Півада О.І.
(прізвище та ініціали)
Рецензент Тогорєвський В.А.
(прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя
2014 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Запорізький національний технічний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)

Інститут, факультет ЕГІ, ФЕУ

Кафедра Фінанси, банківська справа та страхування

Ступінь вищої освіти (освітній ступінь) магістр

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва)

Напрямок підготовки 072»Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри А.С.Н. доцент

Севаров С.В.

"14" грудня 2017 року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Жукова Анастасія Костянтинівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи Особливості оподаткування страхових компаній в Україні

Рівень проекту роботи Бабенко-Левада Вікторія Теннадіївна, к.е.н, доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджені наказом вищого навчального закладу від "02" жовтня 2017 року № 340

Строк подання студентом роботи 12.12.2017р.

Вихідні дані до роботи Додаток А: Проходи страховика об'єднаної дирекції "Франта" за 2017р., Додаток Б: Розшифровка доходів Дніпропетровської обласної страхової організації НАСК "Франта" (класи страхових підприємств за 2017р.), Додаток В: Івіт про надходження страхових підприємств за 2017р. по Дніпропетровській обл.

Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розв'язати) Задача 1: Особливості діяльності страхових компаній в Україні в умовах перехідного економічного ринку. Задача 2: Аналіз сучасного стану оподаткування діяльності страхових компаній на прикладі Дніпропетровської обласної страхової компанії НАСК "ФРАП" за 2015-2016рр. Задача 3: Механізми удосконалення та оптимізації розвитку оподаткування страхових компаній в Україні. Задача 4: Механізми праці

Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

Завдання 1.1: Ставки податку на прибуток для суб'єктів страхової діяльності. Завдання 2.1: Основні економічні показники діяльності НАСК "Франта" станом на 2015рр. Завдання 2.2: Показники фінансової діяльності страхової організації "Франта" за 2015-2016рр. Завдання 2.3: Розрахунок індексів майже доходу Дніпропетровської страхової компанії НАСК "Франта" за 2015-2016рр. Завдання 2.4: Аналіз прибутку та витрат доходу та витрат майже різними видами страхування страхової НАСК "Франта"

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	прийняв виконав завдання
1	Бабенко-Левада Вікторія Геннадіївна		
2	Бабенко-Левада Вікторія Геннадіївна		
3	Бабенко-Левада Вікторія Геннадіївна		
4	Охорона праці та безпеки в надзвичайних ситуаціях		
Нормоконтролер	Чередниченко Н.О., ст.викл.		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Прим
1	Збір матеріалу на проектування	25.04.2014	
2	Групування та аналіз зібраного матеріалу. Уточнення завдань проектування	12.05.2014	
3	Виконання теоретичної частини роботи	17.05.2014	
4	Виконання графічної частини роботи	29.05.2014	
5	Написання та оформлення дипломної магістерської роботи	11.06.2014	
6	Перевірка роботи керівником, консультантами	14.08.2014	
7	Попередній захист роботи	24.11.2014	
8	Переплітання оформлення дипломної магістерської роботи	29.11.2014	
9	Захист роботи у ЕК	15.12.2014	

Студент

(підпис)

Михова А.К.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Бабенко-Левада
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Жукова А.К. **Особливість оподаткування страхових компаній в Україні.** Дипломна магістерська робота.

Дипломна магістерська робота зі спеціальності 072 магістр фінансів, банківської справи та страхування. Кафедра фінанси, банківська справа та страхування, Запорізький національний технічний університет, 2017.

Дипломна магістерська робота присвячена особливостям оподаткування страхових компаній в Україні, розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення оподаткування у зв'язку зі змінами у Податковому кодексі України.

Розглянуто теоретичні аспекти оподаткування страхових компаній, проведено аналіз оподаткування страхової компанії в Україні на прикладі Дніпропетровської обласної страхової компанії НАСК «Оранта» та наведено шляхи удосконалення оподаткування страхових компаній згідно Податкового кодексу України.

Дипломна магістерська робота містить науково обґрунтовані висновки та рекомендації, спрямовані на встановлення залежностей між фінансовим результатом та оподаткуванням страхової компанії. Отримані результати можуть бути використані при розробці бізнес-проектів, які передбачають збільшення видів страхових послуг та зменшення податкового навантаження на страхові компанії України.

Ключові слова: СТРАХОВА КОМПАНІЯ, ОПОДАТКУВАННЯ, ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ, СТРАХОВІ ПОСЛУГИ, СТРАХОВІ РИЗИКИ, РИЗИК ВТРАТИ КАПІТАЛУ, СТРАХОВЕ ПОКРИТТЯ.

ANNOTATION

Zhukova A.K. **Feature of taxation of insurance companies in Ukraine.**
Graduate Master's Work.

Graduate Masters Degree in Specialty 072 Master of Finance, Banking and Insurance. Department of Finance, Banking and Insurance, Zaporizhzhya National Technical University, 2017.

The master's thesis is devoted to the peculiarities of taxation of insurance companies in Ukraine, the development of practical recommendations for improving taxation in connection with changes in the Tax Code of Ukraine.

The theoretical aspects of taxation of insurance companies are considered, the analysis of taxation of insurance companies in Ukraine is carried out on the example of Dnipropetrovsk regional insurance company NASK "Oranta" and the ways of improvement of taxation of insurance companies according to the Tax Code of Ukraine are given.

The master's thesis contains scientifically grounded conclusions and recommendations aimed at establishing the relationship between the financial result and the taxation of the insurance company. The obtained results can be used in the development of business projects that involve increasing the types of insurance services and reducing the tax burden on insurance companies in Ukraine.

Keywords: INSURANCE COMPANY, TAXATION, TAX LOAD, INSURANCE SERVICES, INSURANCE RISKS, CAPITAL LOSSES RISK, INSURANCE COVERAGE.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ДО ДИПЛОМНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Жукова А.К., Проблеми оподаткування страхувальників в контексті Податкового кодексу України: матеріали круглого столу / В.Г.Бабенко-Левада, А.К.Жукова// [«Стан економічних реформ в Україні та їх вплив на банківську систему України в умовах кризи»], (м.Запоріжжя, 27 квітня 2017 р.). – З.: ЗНТУ, 2017.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

ВСТУП 9

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПЕРЕХІДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РИНКУ 11

1.1. Основні завдання діяльності страхових компаній в умовах перехідної ринкової економіки 11

1.2. Методи забезпечення фінансової надійності страхових компаній...17

1.3. Теоретичні аспекти оподаткування діяльності страхових компаній.21

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ПРИКЛАДІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ КОМПАНІЇ НАСК «ОРАНТА» ЗА 2013-2016рр. 31

2.1.Фінансово-економічна характеристика страхової компанії НАСК «ОРАНТА» .31

2.2.Аналіз і оцінка динаміки рівня ефективності страхової компанії НАСК «ОРАНТА» ..40

2.3.Управління ризиками у фінансовій діяльності страхової компанії..54

2.4.Ефективність оподаткування страхових компаній в контексті Податкового кодексу України на прикладі страхової компанії НАСК «ОРАНТА» 60

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

3.1. Досвід зарубіжних країн щодо практики оподаткування страхової діяльності 77

3.2. Проблеми оподаткування страхових компаній України та шляхи їх вирішення 84

РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ 91

ВИСНОВКИ 106

СПИСКИ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 109

ДОДАТКИ 114

Додаток А. Звіт про доходи страховика обласної дирекції НАСК «Оранта» за 2014 рік 114

Додаток Б. Розшифровка доходів Дніпропетровської обласної страхової організації НАСК «Оранта» (крім страхових платежів за 2014 рік) 115

Додаток В. Звіт про надходження платежів за 2014 рік по Дніпропетровській обласній страховій компанії НАСК «Оранта» 116

Додаток Г. Розшифровка витрат на проведення страхування Дніпропетровської організації НАСК «Оранта» в 2014 році 117

Додаток Д. Розшифровка витрат на проведення страхування Дніпропетровської обласної страхової організації НАСК «Оранта» в 2013 118

Додаток Е. Розшифровка витрат на проведення страхування Дніпропетровської обласної страхової організації НАСК «Оранта» в 2013 119

Додаток Ж. Звіт про виплати страхових відшкодувань та страхових І Дніпропетровської страхової організації НАСК «Оранта» за 2013 рік 120

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ ТА ТЕРМІНІВ

ВР	-	Верховна Рада
ВС		виробнича ставка
грн	-	гривня;
і т.ін.	-	і таке інше;
КМУ	-	Кабінет Міністрів України;
НБУ	-	Національний Банк України;
ПДВ	-	податок на додану вартість;
ПК	-	персональний комп'ютер;
ПКУ	-	Податковий кодекс України;
П(С)БО	-	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку;
п	-	пункт;
р	-	рік;
рис	-	рисунок;
рр	-	роки;
с	-	сторінка;
тис	-	тисяча;

ВСТУП

Зародження і розвиток страхового ринку в Україні тісно пов'язані з переходом країни на початку дев'яностих років до ринкової економіки. Для її обслуговування виникла потреба у створенні відповідної до ринкової системи інфраструктури. Поряд із банками, біржами, торговельними корпораціями, інвестиційними компаніями та іншими фінансовими закладами почали масово створюватися альтернативні Держстраху страхові комерційні формування. Починаючи з 1988 року на страховому ринку України виникли перші кооперативи, а з 1990 року - перші страхові компанії.

Більшість страхових компаній в початковому періоді функціонувала за принципом фінансових пірамід. У 1995 році почався процес банкрутства та ліквідації багатьох страхових компаній. Була потреба посилення надійності страхового захисту ринкових суб'єктів господарювання. Новий етап страхового ринку в Україні розпочався після прийняття у 1996 році Закону "Про страхування", згідно з яким у країні розпочався процес упорядкування, регламентації та державного нагляду за страховою діяльністю. Законодавчо було визначено такі положення: загальні поняття страхування, об'єкти і суб'єкти страхових відносин, види обов'язкового страхування, специфічні ознаки договору страхування, порядок і умови виплати страхових платежів і страхових відшкодувань, умови забезпечення платоспроможності страховиків, порядок формувань, страхових резервів, компетенцій і функцій Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю (Укрстрахнагляд) умови, ліцензування страхових компаній.

Згідно з Указом Президента України від 15 грудня 1999 року №1573 "Про зміни в структурі центральних органів виконавчої влади"

Укрстрахнагляд було ліквідовано, а його функції передано Міністерству фінансів України.

Незважаючи на відносний динамізм розвитку страхового ринку в Україні, він все ж таки порівняно з країнами Європи має незначну питому вагу. За даними Ліги страхових організацій Європи, на нього припадає лише 0,05% загального обсягу страхових послуг, які надаються на нашому континенті. У цілому рівень розвитку вітчизняного страхового ринку охоплює не більше 10% ризиків, що є в Україні, у той час як в розвинутих державах цей показник сягає 90-95%.

Особливістю вітчизняного страхового ринку є відсутність транснаціональних страхових компаній або їхніх філій. Українське законодавство не дає змоги їх створювати, що зумовлено захистом страхової системи від конкуренції з боку іноземних компаній і використання вільних коштів страховиків для інвестицій у власну економіку. В той же час іноземні страхові компанії активно проникають в Україну за перестраховувальними схемами і мають з цього немалі прибутки.

Особливістю сучасного страхового ринку України є те, що уже здійснена гармонізація видів страхування з прийнятими у світі традиціями. Адаптовано 17 стандартних вимог, прийнятих у ЄП; проведена структуризація страхового ринку відбувається інтеграція України з Європейським страховим ринком. Зокрема, Україна приєдналася до міжнародного страхування відповідальності автовласників у системі "Зелена картка". Відбувається входження України до Всесвітньої організації торгівлі - Генеральної угоди з торгівлі послугами (ГАТС) бо страхові послуги за страхування торговельного товаропотоків посідає перше місце серед усіх видів фінансових послуг.

Отже, страхова система України набуває цілком цивілізованого вигляду і стає одним із вирішальних чинників фінансової стабілізації та розвитку національної економіки.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПЕРЕХІДНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РИНКУ

1.1 Основні завдання діяльності страхових компаній в умовах перехідної ринкової економіки

Страхування виникло як засіб збереження матеріального благополуччя за настання випадкових непередбачуваних, а також передбачуваних, але небажаних і таких яких не можна уникнути, випадків з метою розподілу заподіяних окремим громадянам збитків між багатьма іншими членами суспільства, щоб полегшити тягар потерпілих.

Страхування - це система економічних відносин між суб'єктами. Головними суб'єктами у страховій справі виступають страховик та страхувальник. За формою страхування розрізняють на “добровільне” і обов'язкове.”¹ Стаття 6 Закону України "Про страхування" подає перелік видів обов'язкового страхування. До обов'язкового страхування в нашій державі відносяться: медичне страхування, військовослужбовців і військовозобов'язаних призваних на збори, осіб рядового, начальницького та вільнонайманого складу органів і підрозділів внутрішніх справ, медичних і фармацевтичних працівників під час виконання службових обов'язків, працівників митних органів, працівників прокуратури, народних депутатів, осіб державної контрольно-ревізійної служби, працівників податкової інспекції, осіб державних органів у справах захисту прав споживачів, працівників пожежної охорони, осіб інспекцій державного архітектурно-будівельного контролю, спортсменів вищих категорій, працівників державної лісової охорони, спеціалістів ветеринарної

медицини, суддів, донорів крові, від нещасних випадків на транспорті, членів екіпажу і аварійного персоналу, працівників замовника авіаційних робіт, ризикових процесів, відповідальності повітряного перевізника і оновця повітряних робіт щодо відшкодування збитків, заподіяних пасажиром, багажу, пошті, вантажу, врожаю сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень, транспортних засобів, авіаційних суден.

Добровільне страхування здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком.

У страховій справі застосовують кілька систем страхування та франшизи. У страхуванні майна найбільш поширеною є система страхування за дійсною вартістю майна, що визначається як фактична на день підписання договору. Страхування за системою пропорційної відповідальності передбачає участь страхувальника у відшкодуванні збитків, за системою першого ризику передбачає виплату відшкодування у розмірі збитків, але в межах страхової суми, за системою "дробової частини" передбачає встановлення двох страхових сум, одна з яких називається показною вартістю, за системою відносної вартості.

Особиста участь страхувальника у покритті збитків виражається через франшизу. Франшиза - звільнення страховика від покриття збитків передбачена підписаним страховим договором. Буває умовна та безумовна франшиза.

Необхідність страхового захисту має кілька аспектів: природний, економічний, юридичний, соціальний, міжнародний.

Міжнародний аспект зводиться до усунення національних відмінностей у законодавствах різних країн.

Страховий ринок в умовах ринкової економіки є часткою фінансового ринку, де об'єктом купівлі-продажу виступає страховий захист, формується попит і пропозиція на нього. Основною функцією страхового ринку є акумуляція та розподіл страхового фонду з метою страхового захисту суспільства.

За структурою страховий ринок розрізняють на інституціональну, територіальну, галузеву та організаційну. Інституційна структура передбачає розмноження приватної, публічної або комбінованої форми власностей. Вона може бути представлена акціонерними, корпоративними, взаємними державними страховими компаніями. Страховий ринок в територіальному аспекті розділяють на місцевий, національний та світовий. За галузевою ознакою виділяють ринки особистого та майнового страхування.

Організаційна структура страхового ринку представляє страхове товариство або страхова компанія, асоціації, пули, об'єднання, товариства взаємного страхування, страхові агенти, страхові брокери, страхові посередники, перестраховальні компанії (перестраховики), моторне (транспортне) страхове бюро, комітет у справах нагляду за страховою діяльністю. На страховий ринок впливають як і внутрішня структура страхового ринку так і зовнішнє середовище страхового ринку яке складається з елементів, якими страховик може управляти (ринковий попит, конкуренція, ноу-хау, (інфраструктура) та з тих, на які він впливати не може (чисельність населення, його вікова та статева структура). Отже страховий ринок - це відкрита система здатна до розширення та звуження, залежна від економічної ситуації в країні і від активності страховика.

Інвестиційна діяльність страховика завжди пов'язана з розміщенням та управлінням страховими резервами. Способи найкращого розміщення цих резервів являють собою інвестиційну стратегію страховика. Згідно з структурою інвестиційних інститутів та розмежуванням відповідальності може виникнути, як мінімум, два різновиди страхування відповідальності:

а) страхування інвестора від помилкових дій інвестиційного консультанта та посередника;

б) страхування інвестиційного консультанта і брокера від власних помилок і пов'язаних з цим претензій до них з боку інвестора та інших осіб.

Страхові компанії, беручи на себе зобов'язання за даним видом страхування, пропонують такі варіанти страхового покриття, тобто страхують:

а) річний доход інвестора на рівні, що забезпечується безризиковим вкладенням капіталу;

б) величина, яка дорівнює різниці між оголошеним розміром дивіденду і фактичним його розміром;

в) ризик втрати капіталу, вкладеного в купівлю акцій, у розмірі номінальної вартості акцій або фактично сплачених сум;

г) втрачений прибуток у розмірі прибутку з безризикового вкладення капіталу або фактичних виплат за попередній рік;

д) доход за 3-5 і більше років, поки фактично отриманий доход інвестора з цінних паперів не досягне 3-5-ти кратного безризикового доходу на власний капітал. Різні варіанти покриття передбачають різну міру відповідальності страховика і впливають на розмір страхової премії; яка визначається як добуток страхової суми на ставку процента за даним видом ризику. Величина ставки процента залежить від: виду цінних паперів, номінальної ціни їх, коригування на момент купівлі, фінансового стану елемента, обсягу перестрахування за даним видом ризику, розміру франшизи.

При страхуванні підприємницьких інвестицій складається угоду, за якою інвестор купує страховий поліс страховика, який не бере участі в даному інвестиційному проекті, такими видами страхування можуть бути: страхування будівництва; страхування поставок будівельних матеріалів під час будівництва; страхування кредитів, що йдуть на забезпечення інвестицій тощо.

Також є ризики, які не можуть бути охоплені страховими компаніями і які пов'язані з нестабільністю всередині політичного життя країни, куди спрямовують інвестиції. “Ситуацію в країні, яку оцінює іноземний інвестор з погляду своїх інтересів називають інвестиційним кліматом”.¹ інвестиційний клімат складається з багатьох факторів ризику. Всі фактори ризику можна звести в три групи:

- 1) соціально-політична ситуація в країні та перспективи її розвитку;
- 2) внутрішньо-економічна ситуація та її перспективи;
- 3) зовнішньоекономічна діяльність та її перспективи.

Надзвичайно важливе місце в системі страхування займає планування роботи страхової організації. У нових умовах ринкової економіки основою планування розвитку страхової організації є її стратегічний план, який колектив організації розробляє, виходячи із своїх контрольних завдань, а також з господарських зв'язків, які склалися. Процес планування включає в себе не тільки розробку, але й організацію їх виконання. Стратегічне та оперативне фінансове планування - це свого роду закон життя кожної страхової організації.

При стратегічному фінансовому плануванні страхової організації складають прогноз розвитку на 3 або більше років, де визначені на перший рік поквартальне по видах страхування середні страхові суми окремих об'єктів страхування, середній розмір тарифів, вичислені середньострахові платежі і вчислено кількість зібраних страхових платежів, а також сума страхових виплат, максимальна відповідальність по окремому об'єкту страхування. Всі ці дані зводяться в таблицю.

Стратегічне фінансове планування потребує оцінку платоспроможності і ризиків страхової організації на кінець кожного календарного року і підходи до перестраховування (з розрахунком нормативного запасу

¹

платоспроможності і коефіцієнта платоспроможності, коефіцієнта ризику і коефіцієнта ймовірності дефіциту коштів страхової організації)

В стратегічному фінансовому плані на 3 і більше років поквартально на перший рік, а далі на кожний рік вказані:

- розмір своїх грошових коштів;
- кількість договорів (по особистому страхуванню - кількість застрахованих);
- сума страхових внесків;- сума страхових виплат;
- розмір створених технічних (математичних)резервів;
- витрати на проведення страхової діяльності, в тому числі комісійні винагороди агентам (брокерам) і за перестрахування;
- розмір очікуваного прибутку, в тому числі:
- розмір вільних резервів;
- чистий прибуток.

Базові дані для складання стратегічного фінансового плану зводяться в окрему таблицю.

В окремій таблиці під назвою баланс доходів і витрат страхової організації (не менше чим на 3 роки) записують доходи (загальна сума страхових платежів, новий капітал, кредити, доходи від розміщення активів, продажів активів, інші доходи) і витрати (страхові виплати, страхові резерви, в тому числі технічні резерви, комісійні винагороди за розміщення страхових полісів, оренда і утримання будівель, транспорт і зв'язок, сервіс, розрахунки з банками, реклама, заробітна плата, нарахування на заробітну плату, податки, дивіденди, придбання або оренда обладнання). В низу таблиці виводиться балансовий показник.

Для повсякденного управління, регулювання з метою забезпечення безумовного виконання річного фінансового плану страхові організації здійснюють оперативне планування. Воно полягає в детальному плануванні роботи всіх підрозділів страхової організації, доведенні основних

планових завдань до кожного страхового агента. Оперативні плани розробляються на місяць, декаду, добу, зміну.

1.2 Методи забезпечення фінансової надійності страхової компанії

Зацікавленість людей у страховому захисті — це основа існування страхових компаній, які пропонують різноманітні види страхових послуг і виступають на ринку їх продавцями, маючи на меті одержання прибутку. Якщо немає зацікавленості з боку страхувальників у придбанні страхових послуг, страховик не в змозі існувати. Адже тільки за умови реалізації свого специфічного товару компанія створює страхові резерви, здійснює інвестування, накопичує доходи. Таким чином, страхувальникові у відносинах із страховиком належить вирішальна роль.

Особливістю діяльності страховика є забезпечення страхового захисту за умови акумулювання коштів у вигляді надходжень страхових премій до страхових резервів. Страхові резерви є коштами страхувальників, які тимчасово перебувають у розпорядженні страховика. Використання коштів страхових резервів має цільове призначення. Страховик у змозі їх використовувати тільки у разі настання страхового випадку за укладеними ним договорами страхування. Інакше кажучи, особливість організації діяльності страховика визначається своєрідністю страхового процесу, на вході і на виході якого знаходяться гроші, які лише тимчасово затримуються у страховика.

Страховик, на відміну від промислових і комерційних підприємств, приймає від страхувальника гроші не в обмін на суто матеріальний товар або послуги, а в обмін на послугу, яка забезпечує страховий захист у вигляді майбутніх страхових виплат тільки тим страхувальникам, які зазнали збитків і потребують фінансової допомоги. Ця особливість (тобто «плата наперед»)

потребує певних гарантій щодо здатності страхової компанії відповідати за своїми зобов'язаннями перед страхувальниками. Однією з гарантій є фінансова надійність страховика. Вона постійно перебуває в центрі уваги як страховика, так і страхувальника та пов'язана з тарифною, фінансовою, інвестиційною, перестраховальною політикою страховика. При оцінці фінансової надійності страховика постає потреба застосовувати кілька критеріїв:

- розмір власних коштів;
- правильність розрахованих тарифних ставок;
- наявність збалансованого страхового портфеля;
- величину страхових резервів, адекватних сумі взятих страховиком на себе зобов'язань;
- ефективність розміщення страхових резервів;
- перестраховальницькі операції.

Фінансова надійність страховика — це спроможність страховика виконати страхові зобов'язання, прийняті за договорами страхування та перестраховування у випадку впливу несприятливих чинників. Тому стійка фінансова надійність страхових операцій дає змогу страховикові виконати усі зобов'язання за будь-яких несприятливих обставин.

Існують законодавчі вимоги до власних коштів страховика, які мають бути сформовані за рахунок вкладів засновників і прибутку. Статутний фонд — головний елемент функціонування будь-якого суб'єкта господарської діяльності незалежно від форми власності. Він є сумою вкладів засновників для забезпечення життєдіяльності компанії. Порядок формування статутного фонду регулюється чинним законодавством та статутними документами.

Основними вимогами до створення українських страхових компаній, як уже зазначалось, є наявність мінімального розміру статутного фонду — 1 млн. євро для страховика, який займається видами страхування іншими, ніж

страхування життя, а страховика, який займається страхуванням життя, — 1,5 млн. євро за валютним обмінним курсом валюти України.

Важливо, що 100 відсотків статутного фонду має бути внесено у грошовій формі, тобто являти собою ліквідні кошти для виконання зобов'язань перед страхувальниками у разі нестачі спеціальних коштів — страхових резервів.

Страховик у ході діяльності повинен мати не тільки статутний фонд, а й значний обсяг власних коштів, вільних від зобов'язань. Такими коштами є гарантійний фонд та вільні резерви.

До гарантійного фонду страховика належать спеціальні та резервні фонди, а також сума нерозподіленого прибутку. Вільні резерви — це частка власних коштів страховика, яка резервується з метою додаткового забезпечення фінансової надійності. Фінансова надійність страховика залежить від правильного розрахунку тарифних ставок, які є ціною за страхову послугу. Цей розрахунок не може бути зроблений без урахування збитковості страхової суми страховиком.

Виходячи з обсягу та рівномірності розподілу ризику, частоти настання страхових випадків, обсягу доходу компанії на основі статистичних даних за кілька років страховиком розраховується тарифна ставка. Але не завжди об'єктивні виміри доступні страховику хоча б з тієї причини, що він не володіє потрібною інформацією. Тоді йому не залишається нічого іншого, як тільки покладатися на свій суб'єктивний погляд щодо вірогідності настання негативних подій і можливих збитків. За добровільними видами страхування страховик самостійно розраховує страхові тарифи і затверджує їх в уповноваженому органі зі страхової діяльності. Крім того, існує розвинута система знижок до базових тарифів, яка застосовується для поновлення договору страхування при закінченні його дії, та для корпоративних клієнтів. Також страховий ринок України характеризується демпінговими тенденціями та необґрунтованими низькими цінами на деякі види страхування.

Відхилення страхового тарифу від об'єктивних обґрунтувань може призвести до зниження фінансової надійності страховика та невиконання страховиком своїх зобов'язань перед страхувальниками.

Ще один критерій фінансової надійності страховика — достатність страхових резервів, які відображають обсяг страхових зобов'язань за укладеними договорами страхування. Розмір страхових резервів має бути адекватний прийнятим страховим зобов'язанням. Виконання страхових зобов'язань в першу чергу має здійснюватися за рахунок коштів страхових резервів, а їх достатність обумовлено правильно визначеною тарифною ставкою.

Акумуляовані у страхові резерви премії деякий час перебувають у розпорядженні страховика і можуть бути інвестовані з метою одержання додаткового доходу. Проте тимчасово вільні кошти страхових резервів, інвестовані страховиком, підлягають регулюванню з боку держави, бо вони є коштами страхувальників і мають бути повернуті їм при настанні страхової події. Активи страховика, сформовані за рахунок страхових резервів, є гарантією виконання його зобов'язань та повинні розміщуватися з метою забезпечення ліквідності, диверсифікації, надійності та прибутковості. Такі вимоги дають змогу забезпечити своєчасні і в повному обсязі страхові виплати. Крім того, при розміщенні тимчасово вільних коштів страхових резервів необхідно враховувати характер розподілу ризику; термін страхування; обсяг акумуляованих коштів; необхідність у інвестиційному доході.

Фінансова надійність страховика забезпечується і таким інструментом, як перестраховування. Висока вартість об'єктів, які можуть бути прийняті на страхування, незбалансований страховий портфель, коливання результатів діяльності страховика можуть негативно вплинути на його фінансову надійність. Проте при перестраховуванні страховик, приймаючи на страхування крупний ризик, не тільки передає його частку перестраховику, а й продовжує нести відповідальність перед страхувальником у повному

обсязі. Тому страховик має правильно визначити розмір власного утримання зобов'язань.

Справді, якщо розмір зобов'язань буде надто високим, то в разі настання страхового випадку в страховика може бути недостатньо коштів для покриття збитків страхувальників.

Розмір власного утримання має бути залежним від галузі страхування, а також від характеру та ймовірності ризику, ступеня схильності до нього, можливого максимального розміру збитку, обсягу власних коштів страхової компанії. Одним із найважливіших моментів визначення розміру власного утримання є залежність від обсягу власних коштів: чим більше розмір власних коштів страховика, тим надійніше виконання його страхових зобов'язань. З метою захисту виконання зобов'язань страховика перед страхувальниками Законом України «Про страхування» передбачається в обов'язковому порядку укладання угоди перестрахування у випадку, коли страхова сума за окремою угодою страхування перевищує 10 відсотків суми сплаченого статутного фонду і сформованих вільних резервів та страхових резервів. Страховики, які взяли на себе страхові зобов'язання в обсягах, що перевищують можливість їх виконання за рахунок власних активів, повинні застрахувати ризик виконання зазначених зобов'язань у перестраховиків.

Дотримання страховиком перелічених критеріїв фінансової надійності є гарантією для страхувальників, які в обмін на сплачені гроші отримують від страховика запевнення щодо страхового захисту.

1.3 Теоретичні аспекти оподаткування діяльності страхових компаній

У сучасній еко номіці ринкового типу страхування перетворюється на дієвий інструмент стабілізації процесу розширеного суспільного відтворен-

ня. Перманентне нарощування національного багатства й поява якісно нових техногенних, фінансово-економічних і соціальних ризиків, які загрожують його збереженню та примноженню, вимагають формування розгалуженої та ефективно функціонуючої системи страхових фондів, призначених для оперативного відшкодування спонтанних матеріальних втрат і збитків суб'єктів економічних відносин. Проте важливість страхового бізнесу цим не вичерпується, оскільки акумульовані страховими компаніями колосальні фінансові ресурси у вигляді страхових резервів слугують потужним джерелом інвестицій в економіку. Загальновідомо, що одним із пріоритетних чинників, який впливає на розвиток і безперебійну діяльність страхових організацій, регулює попит і пропозицію на страховому ринку, є оподаткування. Тому важливим завданням є створення ефективного податкового механізму в сфері страхування, що сприятиме не лише поповненню дохідної частини бюджету, а і підвищенню попиту на страхові продукти та розвитку національного страхового ринку загалом.

Страхування - це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів.

Страховиками визнаються фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно з Законом України «Про господарські товариства» з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом, а також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності. Учасників страховика повинно бути не менше трьох. Страхова діяльність в Україні здійснюється виключно страховиками - резидентами України.

Страхові компанії України діляться на два типи: Life, Nonlife.

Компанії Life надають послуги виключно щодо страхування життя, та мають особливий статус щодо оподаткування, так як ставка корпоративного податку для них становить 0% на основну діяльність (від отримання доходів у вигляді страхових платежів)

Стахові компанії Nonlife мають більш ширший спектр об'єктів оподаткування, але вони не можуть займатися страхуванням життя, як і компанії «Лайф» не можуть страхувати щось інше крім життя.

Загалом податки які сплачують страхові компанії мало відрізняються від інших суб'єктів підприємницької діяльності, до них можна включити:

- плата за землю. Плата за землю вноситься у вигляді земельного податку або орендної плати. Платниками податку є власники землі або землекористувачі. За земельні ділянки, надані в оренду, береться орендна плата. Отже, страхові компанії можуть сплачувати податок на землю або орендну плату із земельних ділянок, які зайняті під офіси, культурно-побутові та господарські будівлі, гаражі.

- податок із власників транспортних засобів. Цей податок сплачують страхові компанії, які мають зареєстровані в Україні власні транспортні засоби (автомобілі, мотоцикли, човни моторні). Ставки податку встановлені з одиниці потужності транспортних засобів в євро залежно від потужності двигуна транспортного засобу та одиниці її вимірювання. Якщо страховик бере в оренду автотранспортні засоби, він не виступає платником зазначеного податку.

- податок на додану вартість страховики можуть сплачувати при реалізації основних фондів, нематеріальних активів, інших матеріальних цінностей, у разі надання консультаційних послуг. Податок у розмірі 20% додається до ціни реалізації. Податкове зобов'язання зі сплати податку виникає, коли кошти покупця зараховуються на рахунок страховика як оплата матеріальних цінностей або послуг.

- податок мито (ввізне мито) страховики сплачують при закупівлі матеріальних цінностей за імпортом. Податкове зобов'язання виникає при

перетинанні митного кордону. Джерелом сплати мита є кошти, використовувані страховиком для закупівлі за імпортом.

- відрахування до цільових державних фондів. Згідно із діючим законодавством страховики мають здійснювати загальнодержавні обов'язкові платежі (збори) на обов'язкове державне пенсійне страхування; обов'язкове державне соціальне страхування, а також комунальний податок, податок з реклами, місцеві податки.

- корпоративний податок - основний дохід від страхової діяльності надходить до держ бюджету саме з цього податку.

Оскільки більшість страховиків є публічними акціонерними товариствами (або відкритими акціонерними товариствами до 30.04.2011 року), то всі вони зобов'язані з 2012 року перейти на ведення обліку і складання звітності за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку й фінансової звітності відповідно до ст. 12 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». На відміну від інших суб'єктів господарювання страхові компанії використовують особливі ставки для оподаткування прибутку, отриманого за результатами діяльності. А також база оподаткування страхових компаній дещо відрізняється: у страхових компаній в корпоративному податку оподатковується не чистий прибуток, як у інших платників цього податку, страхові компанії сплачують податок із доходу від отриманих страхових платежів.

З 01.01.2015 р. набули чинності зміни до Податкового кодексу України (далі – ПКУ), згідно з якими було суттєво модифіковано режим оподаткування фінансових результатів діяльності страховиків. Основне нововведення полягає у запровадженні одночасного справляння двох різних за економічною природою податків: – податку на прибуток від усієї (як страхової, так і нестрахової) діяльності за загальновстановленою ставкою у розмірі 18%; – податку на дохід, одержаний у вигляді страхових платежів (внесків, премій), за двома різними ставками: а) 3% – за договорами страхування і співстрахування (за винятком перелічених нижче суспільно

важливих видів страхових послуг); б) 0% – за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування в рамках недержавного пенсійного забезпечення, в тому числі договорами страхування додаткової пенсії. При цьому визначено, що вказаний податок на дохід є частиною податку на прибуток (п. 136.5 ст. 136 ПКУ) та виступає податковою різницею, на яку скорочується фінансовий результат до оподаткування страхової організації (пп. 141.1.1 п. 141.1 ст. 141 ПКУ) [14].

Нагадаємо, що з 01.01.2015 р. в Україні запроваджено змішану систему оподаткування страховиків, згідно з якою страхові компанії сплачують податок у розмірі 3% від суми страхових платежів, внесків, премій (пп. 141.1.2 п. 141.1 ст. 141 Податкового кодексу) та податок на прибуток, отриманий від здійснення господарської діяльності страховика (страхової, фінансової та іншої).

Тобто маємо два об'єкти оподаткування:

- відповідно до загальних правил — прибуток від страхової і нестрахової діяльності, що оподатковується за загальною ставкою 18%;
- відповідно до спеціальних правил — дохід від страхової діяльності, для оподаткування якого застосовуються різні ставки.

Слід зазначити, що під кожний із зазначених об'єктів оподаткування виокремлено правила і ставки оподаткування. При цьому, як встановлено у п. 136.5 ст. 136 Податкового кодексу, податок на дохід від страхової діяльності є частиною податку на прибуток.

Ставки податку встановлюються у таких розмірах:

- 3% від об'єкта оподаткування за договорами страхування (пп. 136.2.1 п. 136.2 ст. 136 Податкового кодексу);
- 0% за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування

у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорами страхування додаткової пенсії (пп. 136.2.2 вищезазначеного пункту).

Відповідно до пп. 141.1.2 п. 141.1 ст. 141 Податкового кодексу спеціальний об'єкт оподаткування розраховується як сума страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих за договорами страхування і співстрахування. При цьому страхові платежі, страхові внески, страхові премії за договорами співстрахування включаються до складу об'єкта оподаткування страховика тільки в розмірі його частки страхової премії, передбаченої договором співстрахування.

Зазначеним підпунктом Податкового кодексу не передбачено включення до складу об'єкта оподаткування податком на дохід страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, отриманих страховиком за договорами перестрахування.

Таким чином, вхідні перестраховальні премії до об'єкта оподаткування не включаються, і сам об'єкт на вихідні перестраховальні суми за договорами перестрахування не зменшується.

Водночас деякий час у платників були сумніви з трактування цього питання, оскільки ст. 12 Закону про страхування визначено, що перестрахування — це страхування одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно із законодавством країни, в якій він зареєстрований. Страховик (цедент, перестраховальник), який уклав з перестраховиком договір про перестрахування, залишається відповідальним перед страхувальником у повному обсязі згідно з договором страхування. Тобто перестрахування можна розглядати як різновид страхування, що може спричинити двояке трактування норми пп. 141.1.2 п. 141.1 ст. 141 Податкового кодексу.

Аналогічні норми наведено і в Цивільному кодексі. При цьому визначення договору перестрахування наведено у ст. 987 цього Кодексу як окремий, відмінний від договору страхування, вид договору у сфері страхування.

Листом № 15699/7/99-99-15-02-02-17 надано чітке роз'яснення з порушеного питання, згідно з яким якщо виникає необхідність перестрахування ризику і страховик укладає договір перестрахування з іншим страховиком, то податкові наслідки в частині оподаткування не виникають у:

- страховиків, які перераховують страхові платежі за договорами перестрахування іншій страховій компанії (перестраховику), з якою укладено договір перестрахування, і не зменшують об'єкт оподаткування податком на дохід за ставкою 3%;

- перестраховиків, які отримують страхові платежі за такими договорами перестрахування і не включають їх до складу об'єкта оподаткування податком на дохід за ставкою 3%.

Крім того, до зазначеного об'єкта оподаткування не включаються інші, ніж страхові премії, доходи від страхової діяльності, такі як

- інвестиційний дохід, нарахований страховиком від розміщення коштів резервів страхування життя;

- суми винагород, що належать страховику за укладеними договорами страхування, співстрахування, перестрахування;

- доходи від реалізації права регресної вимоги страховика до страхувальника або іншої особи, відповідальної за заподіяні збитки в частині перевищення над виплаченими страховими відшкодуваннями, та інші доходи, нараховані страховиком у межах страхової діяльності.

За загальним правилом оподатковуваний прибуток страховика визначається за даними бухгалтерського обліку, який компанії повинні вести згідно з МСФО. За відправну точку береться фінансовий результат

до оподаткування, який підлягає відповідним коригуванням, які або збільшують, або зменшують цю суму.

Головний коригуючий показник передбачено у пп. 141.1.1 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу — це нарахований страховиком податок на дохід за ставкою 3%, який визначено як різницю, що зменшує фінансовий результат до оподаткування такого страховика.

Далі для страховиків передбачено низку коригувань фінансового результату страховика до оподаткування у зв'язку із формуванням та використанням специфічних для страхової галузі страхових резервів (підпункти 141.1.3 і 141.1.4 п. 14.1 ст. 141 Податкового кодексу).

Так, згідно з пп. 141.1.3 вищезазначеного пункту фінансовий результат до оподаткування страховика збільшується:

- на суму витрат на формування страхових резервів (технічних або математичних) відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності;
- на суму коригування (зменшення) страхових резервів (технічних або математичних) відповідно до методики, яка визначається Нацкомфінпослуг за погодженням з Мінфіном України.

Водночас фінансовий результат до оподаткування страховика згідно з пп. 141.1.4 п. 14.1 ст. 141 Податкового кодексу зменшується:

- на суму коригування (зменшення) страхових резервів (технічних або математичних), на яку збільшився фінансовий результат до оподаткування відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності;
- на суму страхового резерву (технічного або математичного), сформованого в розмірі та порядку, передбаченими вищевказаною методикою.

Компанії, що здійснюють ризикові види страхування, формують та ведуть облік таких технічних резервів:

- резерв незароблених премій (частина страхових премій за договорами страхування, що відповідають страховим ризикам, що не минули на звітну дату. За своєю суттю це інструмент поділу отриманих премій між суміжними звітними періодами);

- резерв заявлених, але не виплачених збитків;

- резерв збитків, які виникли, але не заявлені;

- спеціальні технічні резерви, що формуються компаніями, які проводять окремі види обов'язкового страхування: резерв катастроф та резерв коливань збитковості.

Порядок обчислення розміру кожного з вищезазначених технічних резервів встановлено Правилами формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя, затвердженими розпорядженням № 3104.

У Таблиці 1.1 здійснено систематизацію ставок, які застосовують страховики у своїй діяльності.

Таблиця 1.1.

Ставки податку на прибуток для суб'єктів страхової діяльності

Ставка податку на прибуток	Об'єкт оподаткування, до якого застосовується ставка податку	Номер статті, пункту, підпункту ПКУ, що регламентує ставку податку	Термін дії ставки
0%	провадження діяльності зі страхування життя	п. 156.2 ст. 156 ПКУ	не встановлено граничного терміну
0%	доходи у межах договорів із обов'язкових видів страхування, за якими страхові виплати (страхові відшкодування) здійснюються на користь фізичних осіб – нерезидентів, а також за договорами страхування у межах системи міжнародних договорів "Зелена карта"	п.160.6 ст. 160 ПКУ	не встановлено граничного терміну

0%	доходи від договорів страхування або перестрахування із страховиками та перестраховиками - нерезидентами, рейтинг фінансової надійності (стійкості) яких відповідає вимогам, установленим національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, а також під час укладання договорів перестрахування з обов'язкового страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту	п.160.6 ст. 160 ПКУ	не встановлено граничного терміну
3%	доходи від провадження страхової діяльності, крім діяльності з виконання договорів довгострокового страхування життя та пенсійного страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення	п. 8 підр. 4 р. ХХ «Перехідні положення» ПКУ	за результатами діяльності до 31 грудня 2012 року
4%	доходи у межах договорів страхування ризиків за межами України, за якими страхові виплати (страхові відшкодування) здійснюються на користь нерезидентів	п.160.6 ст. 160 ПКУ	не встановлено граничного терміну
12%	в інших випадках, що не передбачені вищезазначеними ставками, – за ставкою 12 відсотків суми таких виплат за власний рахунок у момент здійснення перерахування таких виплат	п.160.6 ст. 160 ПКУ	не встановлено граничного терміну
21%	доходи страховика від діяльності, не пов'язаної із страховою діяльністю, а також доходи, одержані страховиком у звітному періоді від перестраховиків за договорами перестрахування	п. 151.1 ст. 151 ПКУ	21% – до 31 грудня 2012 р., 19% – до 31 грудня 2013 р., 16% – до 31 грудня 2014 р.

Джерело: [Податковий кодекс України]

Отже, з прийняттям нового Податкового Кодексу оподаткування страхових компаній змінилося в корінь та стало особливим, адже воно не схоже із оподаткуванням інших товариств, організацій. Була змінена база оподаткування та ставки. Основною ставкою оподаткування страхування життя є 0%, а оподаткування інших видів страхування здійснюється за ставкою 3%.

Доходи страховика від діяльності, не пов'язаної із страхуванням, а також доходи, одержані страховиком у звітному періоді від перестраховиків, оподатковуються у 2013 році за ставкою 19%.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ПРИКЛАДІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ НАСК "ОРАНТА" ЗА 2013-2016рр.

2.1 Фінансово-економічна характеристика страхової компанії НАСК «ОРАНТА»

На сьогодні НАСК «Оранта» — це потужна організація, яка має найбільші в країні агентську та представницьку мережу. Вона налічує більше 9 тис. страхових агентів, 633 представництва, в т.ч. 28 обласних дирекцій і 605 філій, агенцій і відділень по всій Україні. Це забезпечує виняткову доступність страхових послуг найширшим верствам населення.

З 1993 р. компанія дістала свою теперішню назву — «Оранта», чистий символ віри і любові, всього того, що оберігає нас у цьому житті. Ім'я зобов'язує, накладає додаткову відповідальність. За ці роки страховики жодного разу не зрадили його, забезпечивши високий авторитет торгової марки компанії на страховому ринку, заснований на якісному клієнт-орієнтованому сервісі. А гарантованість страхового відшкодування за страховим випадком вже давно є візитною карткою НАСК «Оранта». Працівники компанії намагаються підтримувати конкурентність умов

страхування: це стосується і тарифів, і гарантій, і загальних умов. До того ж розгалужена представницька й агентська мережа, а це 548 представництв у всіх регіонах України, робить пропоновані «Орантою» послуги фізично доступними у будь-якому куточку нашої держави. Взагалі регіональна структура НАСК «Оранта» — унікальна не лише серед операторів страхового ринку, а й серед національних компаній. І тут сповна використовують цей потужний маркетинговий ресурс, докладаючи чимало зусиль для його збереження та дальшого розвитку, а це і технологічна модернізація підрозділів, і забезпечення високопрофесійними кадрами, і оперативний адміністративний та фінансовий контроль тощо. Адже якість послуг компанії має бути однаково високою незалежно від того, де розташований структурний підрозділ — у столиці чи районному центрі. Ім'я зобов'язує. До речі, якраз з ім'ям і пов'язані деякі непорозуміння в регіонах. Справа в тому, що 1994 році зі складу НАСК «Оранта» було виведено підрозділи у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській областях та Криму з тим, щоб потім увести їх до складу єдиної холдингової компанії. Холдинг так і залишився в проектах, а колишні представництва набули абсолютної незалежності від Національної акціонерної страхової компанії з іншими приватними власниками. Але назва збереглася, вводячи в оману клієнтів і навіть деяких представників влади. Уже траплялися непоодинокі випадки, коли претензії до таких регіональних компаній пред'являли в НАСК «Оранта». Не сприяє така ситуація й подальшому розвитку Національної компанії, яка намагається зміцнити свої позиції у цих регіонах. Тому минулого року було розпочато низку судових процесів щодо припинення використання іншими компаніями у господарському обігу словесного елемента «Оранта». Активніша, динамічніша маркетингова політика, яку НАСК «Оранта» веде останнім часом, викликана й тими змінами, які відбуваються в реформуванні відносин власності: нині 50% та одна акція компанії залишаються у держави як стратегічного власника. а 28% продано «Укрсоцбанку», який виграв тендер на придбання пакета акцій. Це призвело

до того, що повністю було змінено менеджмент, відбулися кадрові перестановки не тільки на рівні правління, але дуже суттєво відновлено й апарат головного офісу, проведено заміни в регіональних представництвах. Прийшли нові люди, здатні, використовуючи весь позитивний досвід попередників, вивести роботу компанії на сучасний рівень, працювати динамічніше, професійніше.

Компанія продовжує твердо стояти на позиціях виключного дотримання законодавства, чесності та порядності у відношенні до своїх клієнтів та продовжує роботу з інтенсифікації свого розвитку, активно реалізуючі всі наявні ресурси.

Компанія зберігає та примножує багатий унікальний досвід, надбаний протягом більш ніж 80 років кропіткої праці та щиро вдячна всім своїм клієнтам, які вже стали або стануть членами великої сім'ї — «Оранта».

НАСК «Оранта» пропонує ринку понад 50 видів страхування, які задовольняють потреби практично всіх категорій клієнтів. Маючи такий широкий спектр страхових послуг, уже можна говорити про ту омріяну «соломку», яку хотілося б постелити на місця можливого падіння. І чим більший ризик у тій чи тій сфері, тим популярнішим стає відповідний вид страхування серед клієнтів. Спеціалісти НАСК «Оранта», наприклад, відзначають великий попит на такі послуги, як автотранспортне страхування фізичних та юридичних осіб, страхування рухомого та нерухомого майна юридичних осіб, великої рогатої худоби. Клієнти, власне, самі зацікавлені в страховому захисті, і переконувати їх у його необхідності особливо не доводиться. Але попит на інші види страхування, як то медичне страхування, страхування від нещасного випадку, добровільне страхування професійної та громадянської відповідальності, відповідальності за якість продуктів та послуг досить посередній, і зовсім не з причини їх неактуальності на ринку, а через низьку платоспроможність населення. І все ж загальний рівень попиту на страхові послуги в Україні останніми роками відчутно зростає (30-40% щорічно): стабілізується ситуація в суспільстві, економіці, зростають доходи

громадян, а отже з'являється й необхідність убезпечити себе від різних неприємностей. Активно розвивають страховий ринок і самі страховики.

Щоб відбувся справжній прорив у страхуванні, необхідно ухвалити закони про страхування відповідальності власників автотранспортних засобів та про медичне страхування. Адже навіть серед власників автотранспортних засобів рівень охоплення страхового поля становить близько 10%, а то й менше. Це означає, що більшість автомобілів їздить нашими шляхами без страховки, і та шкода, яка може бути ними завдана, або ніколи не буде відшкодована, або це робитиметься роками через дуже складні судові процедури. Натомість страхова компанія оперативно забезпечить виплати після оформлення усіх необхідних документів. У НАСК „ОРАНТА” безперечно, існує обов'язкова цивільна відповідальність власників автотранспортних засобів, але здебільшого на папері, не існує механізмів, які робили б це страхування справді обов'язковим. Тому необхідний закон, наші парламентарі невдовзі все ж його ухвалять. Адже поки не буде запроваджено такого механізму, годі навіть і говорити про адаптацію вітчизняного законодавства до законодавства європейського Союзу. Скрізь у Європі така відповідальність страхується, інакше просто не може й бути, тому що держава зобов'язана створювати умови для захисту інтересів своїх громадян, а одним з його інструментів і є страхування. Та не повинно скластися враження, що страхові компанії зацікавлені в розширенні обов'язкових видів страхування. Хоча, якщо вони обґрунтовані і в інтересах усього суспільства, то це сприяє чіткішій організації ринку, збільшенню надходжень страхових платежів. Але в усьому має бути міра. І те, що торік згідно з новим Законом України «Про страхування», до речі, дуже прогресивним, було запропоновано 34 види обов'язкового страхування, можна сприйняти лише як перегин, що дискредитує саме страхування. Наприклад, сьогодні добровільним страхуванням тварин охоплено всього третину власників великої рогатої худоби, і це при тому, що діяльність страховиків у цьому сегменті досить активна, ми йдемо до кожного двору в кожному селі.

Пов'язано це, зрозуміло, з низькою платоспроможністю селян. Й ухвалювати на політичному рівні рішення про обов'язкове страхування домашньої худоби — це просто невважено. Ми за те, щоб цей вид страхування для фізичних осіб залишався добровільним. Не можна створювати обов'язкові види страхування там, де для цього немає необхідних економічних умов. Аналогічна ситуація складається і в деяких інших видах страхування, тому ми сьогодні в Лізі страхових організацій України працюємо над розв'язанням цих проблем, аби обов'язкове страхування запроваджувалося лише там, де це обґрунтовано економічними умовами й суспільною доцільністю. Важливо, що з цього питання НАСК „ОРАНТУ” підтримують в Міністерстві фінансів, яке останнім часом у зв'язку з приходом нового керівництва в Департамент фінансових установ та ринків активізувало роботу щодо удосконалення регулювання страхового ринку. Те саме ми можемо сказати й про медичне страхування, адже ще існує чимало нерегульованих питань, які перешкоджають розвитку цього виду страхування. Окремо слід спинитися на страхуванні життя та інших формах накопичувального страхування, коли потрібно тривалий час зберігати від інфляції значні суми коштів громадян. До сьогодні така повноцінна діяльність була неможлива через відсутність системи відповідних податкових пільг, які існують в інших країнах світу. В багатьох державах страхування життя і споріднені види страхування охоплюють половину, а то й більше, усього страхового поля, у нас же це — 0,66%, Тому великі надії страховики покладають на щойно прийнятий Верховною Радою України Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств», який містить комплекс норм, що дозволяють здійснити прорив у розвитку страхування життя.

Маючи найбільшу серед українських СК кількість ліцензій, НАСК «Оранта» надає виключний перелік страхових послуг юридичним і фізичним особам. Для юридичних осіб: страхування авіаційних ризиків; страхування будівельно-монтажних ризиків; страхування вантажів; страхування автотранспортних засобів; страхування КАСКО автотранспортних засобів;

обов'язкові види страхування на транспорті; обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів на території України; обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів на території країн Європи - "Зелена картка"; обов'язкове страхування від нещасних випадків водія, пасажирів та кондукторів; добровільні види страхування на транспорті; добровільне страхування цивільної відповідальності; добровільне страхування від нещасних випадків водія, пасажирів та кондукторів; страхування майна та відповідальності; страхування майна; страхування відповідальності; страхування морських ризиків; особисте страхування; страхування професійної відповідальності та за якість продукції; страхування сільськогосподарських ризиків.

Для фізичних осіб: особисте страхування; страхування професійної відповідальності ; страхування майна та відповідальності; страхування майна; страхування відповідальності; страхування автотранспортних засобів; страхування КАСКО автотранспортних засобів; обов'язкові види страхування на транспорті; обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів на території України; обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів на території країн Європи - "Зелена картка"; обов'язкове страхування від нещасних випадків водія, пасажирів та кондукторів; добровільні види страхування на транспорті; добровільне страхування цивільної відповідальності; добровільне страхування від нещасних випадків водія, пасажирів та кондукторів.

Більшості українців словосполучення «титульне страхування» не говорить абсолютно нічого. Але за кордоном цей вид страхування дуже розвинутий, і жодна угода купівлі-продажу квартири або будинку не укладається без одночасного укладання договору титульного страхування. У ліцензіях наших страховиків цей вид страхування називається «Страхування втрати майна в результаті втрати права власності». Виплати за таким

договором страховик здійснює у випадку, якщо право власності страхувальника на майно оскаржено третьою стороною. А в такій ситуації може опинитися кожний. Навіть проживши декілька років у начебто б законно купленій квартирі, її власник може одержати повідомлення, що в місцевий суд надійшов позов про визнання угоди недійсною. Максимальний термін давнини для таких позовів складає десять років, протягом цього терміну людина не може жити в купленій їм квартирі абсолютно спокійно.

Таблиця 2.1

Основні економічні показники діяльності НАСК «Оранта» станом на 2014-2015рр.

Види страхування	Основні показники діяльності за 1-ше півріччя 2014 р.		Основні показники діяльності за 1-ше півріччя 2015 р.		Приріст премій за перший квартал 2015 р. у порівнянні з аналогічним періодом у 2014р.	Приріст кількості договорів за перший квартал 2015 р. у порівнянні з аналогічним періодом у 2014р.
	Страхові премії, тыс. грн.	Кількість договорів, шт.	Страхові премії, тыс. грн.	Кількість договорів, шт.		
Автомобільне страхування, окрім ОСГПО	6093.94	1952	11770.34	2320	93.1%	18,9%
ОСГПО	576.07	1604	934.60	2175	62.2%	35.6%
Майнове страхування	1 185.88	112	737.40	166	-37.8%	48.2%
Особисте страхування (крім страхування життя)	43.34	101	47.24	75	9.0%	-25.7%
Загальні показники	7 899.23	3 769.00	13 489.58	4736		

За підсумками роботи в першому півріччі 2015 року НАСК "Оранта" отримала 101,38 млн. грн. страхових платежів та здійснила страхових виплат на суму 38,35 млн. грн.

За перше півріччя 2014 року компанія збільшила обсяг страхових резервів до 57,75 млн. грн., що більше ніж на 3 млн. грн. перевищує цей показник станом на 30 червня 2013 року. Також майже на 18 млн. грн. порівняно з аналогічним періодом 2013 року зросли активи – до 118,26 млн. грн.

Як національна компанія НАСК "Оранта" відіграє неабияку роль в економіці України. Маючи найбільшу представницьку мережу серед українських страхових компаній, компанія забезпечує роботою близько 10 тис. осіб не враховуючи робітників, що працюють за сумісництвом. При цьому надходження страхової премії на 1 працюючого виросли порівняно з аналогічним періодом минулого року на 10,3%.

Тільки за минуле півріччя НАСК "Оранта" сплатила до Державного бюджету України податків та місцевих зборів на суму понад 4,5 млн. грн.

Діяльність НАСК "Оранта" також завжди мала соціальний фактор як одну з найважливіших складових. Після буревію, що пронісся нещодавно областями України, розмір відшкодувань, що виплачує Компанія тільки в Івано-Франківській, Чернівецькій та Тернопільській областях, становить більше 310 тис. грн. НАСК "Оранта" не має укладених, але ще не виконаних договорів. Загальна кількість договорів страхування, укладених у 2014 році становить 14 470,0 тис.штук. Страхові платежі у 2014 році, отримані за укладеними договорами склали 253,291 млн.грн. Страхові виплати клієнтам Компанії в 2014 році склали 124,789 млн.грн.

Аудиторською фірмою "АЛМА-АУДИТ" здійснено перевірку фінансово-господарської діяльності ВАТ НАСК "Оранта" за 2004 рік. За результатами аудиторського висновку: Фінансово-господарська діяльність Компанії в 2014 році прибуткова. Фінансовий стан Компанії, порівняно з 2013 роком, покращився. Фінансова стійкість та фінансова незалежність збережені. Баланс Компанії станом на 31.12.2014р. ліквідний та платоспроможний. Під час аудиторської перевірки не встановлено порушень або недоліків, які б у своїй сукупності мали би суттєвий вплив на фінансові

показники Компанії. Встановлені недоліки наводяться в Довідці, яка надається керівництву Компанії. Керівництво Компанії на власний розсуд приймає рішення щодо усунення недоліків. Аудиторська компанія вважає, що проведена аудиторська перевірка дає обґрунтовану підставу для висловлення наступної думки. Надана інформація дає, в цілому, дійсне і повне уявлення про реальність складу активів і пасивів балансу Компанії станом на 31.12.2014р., а фінансові звіти сформовані у відповідності до прийнятої облікової політики та норм Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку України. Аудитори вважають, що фінансова звітність Компанії представлена об'єктивно у всіх суттєвих аспектах, в цілому відповідає встановленим вимогам чинного законодавства України та реально відображає його фінансовий стан на 31.12.2014р. по результатах операцій з 01.01.2014р. по 31.12.2014р.

Отже, на відміну від інших українських страхових компаній, відлік історії яких почався на початку 90-х, НАСК «Оранта» має давні традиції, неоціненний досвід роботи. Понад 80 років тому, 25 листопада 1921 року, її було засновано як Укрдержстрах, а 1993 р. компанія дістала свою теперішню назву — «Оранта», чистий символ віри і любові, всього того, що оберігає нас у цьому житті. За ці роки страховики жодного разу не зрадили його, забезпечивши високий авторитет торгової марки компанії на страховому ринку, заснований на якісному клієнт-орієнтованому сервісі. А гарантованість страхового відшкодування за страховим випадком вже давно є візитною карткою НАСК «Оранта».

Діяльність НАСК «Оранта» є абсолютно прозорою, адже компанія регулярно, згідно з умовами, передбаченими законодавством, подає інформацію про свою діяльність до державних органів управління. Компанія займає відкриту позицію, задекларовану в усіх статутних документах та є основою роботи усіх підрозділів компанії як з клієнтами, так і з засобами масової інформації. Крім того, НАСК «Оранта» орієнтується на класичне страхування, з яким несумісні непрозорість та практика «відмивання

грошей». І, звичайно, незмінним гарантом якості наших послуг виступає авторитет нашої Компанії, адже НАСК «Оранта» має 80-річний досвід роботи.

Стабільність НАСК «Оранта» на ринку забезпечують і ефективний фінансовий менеджмент, позитивна маркетингова динаміка, коректне формування страхового портфеля та спеціальні перестраховальні технології, що дають змогу ефективно розподілити ризики для підвищення гарантії відшкодування. НАСК «Оранта» співпрацює з відомими міжнародними партнерами з перестраховування, але і сама бере участь у розподіленні ризику багатьох українських страхових компаній.

2.2 Аналіз і оцінка динаміки рівня ефективності страхової компанії НАСК «ОРАНТА».

Аналіз страхового ринку України передбачає необхідність дослідження діяльності страхових організацій за умов перехідної економіки.

Для того, щоб здійснити аналіз рентабельності (збитковості) страхової діяльності страхової організації на мікрорівні впроваджуємо ряд теоретико-методологічних і методичних підходів. Проаналізуємо параметри співвідношення доходів та видатків страхової організації.

Дані про доходи та видатки наведені в таблиці 2.2 показують динаміку доходів та видатків за 2013-2014 р. за видами страхування.

Різниця між доходами та видатками утворює прибуток (збиток) страховика від страхової діяльності.

Таблиця 2.2

**Показники фінансової діяльності страхової організації НАСК
"Оранта" за 2013-2014р.**

<i>Показники</i>	2013 р.	2014 р.
Доходи	229292	263595
Життя	160	180
Особисте страхування (без життя)	85467	99968
Страхування наземного транспорту	110306	126301
Страхування майна громадян	26825	23919
Страхування майна юридичних осіб	6534	8227
Видатки	166716	179219
Виплати страхових відшкодувань в тому числі:	27917	33925
- життя	226	397
- особисте страхування (без життя)	6125	7075
- страхування наземного транспорту	11221	14429
- страхування майна громадян	9395	10489
- страхування майна юридичним особам	950	1250
Витрати на утримання апарату управління в тому числі:	102105	107904
- оплату праці	65890	70009
- матеріальні витрати	5780	5938
- відрахування на соціальні заходи	24655	26096
- амортизація	5780	5861
Витрати на проведення страхування	5895	6257
Платежі до бюджетів	7849	7939
Інші видатки	22950	23194
Резервування коштів	57323	65899
Балансовий прибуток	5233	18477

Джерело: Статистичні дані облстатуправління за 2013р. і 2014 р

На основі даних проводимо розрахунок системи показників ефективності страхової діяльності страхової організації НАСК "Оранта" на страховому ринку України, використавши нижче наведені формули.

За першою з них можна показати рівень доходності витрат страхової організації (ДВ) в цілому:

$$\text{за 2014 рік} \quad ДВ_{01} = \frac{Доход_{01}}{Витрати_{01}} = \frac{263595}{179219} = 1,47$$

$$\text{за 2013 рік} \quad ДВ_{00} = \frac{Доход_{00}}{Витрати_{00}} = \frac{229292}{166716} = 1,38;$$

За другою: вирахувати маржу прибутку страхової організації (М)

$$М_{01} = \frac{Прибуток_{01}}{Доход_{01}} = \frac{18477}{263595} \cdot 100\% = 7\%$$

$$М_{00} = \frac{Прибуток_{00}}{Доход_{00}} = \frac{5253}{229292} \cdot 100\% = 2,3\%$$

Третя форму допомагає показати рівень прибутковості витрат страхової організації (ПВ)

$$ПВ_{01} = \frac{Прибуток_{01}}{Витрат_{01}} = \frac{18477}{179219} = 0,1;$$

$$ПВ_{00} = \frac{Прибуток_{00}}{Витрат_{00}} = \frac{5253}{166716} = 0,03;$$

За першою формулою вираховуємо показники рівня доходності витрат окремих видів страхування в 2013 р.

$$ДВ_{ОЖ} = \frac{Д_{ОЖ}}{В_{ОЖ}} = \frac{160}{266} = 0,71;$$

$$ДВ_{ОО} = \frac{Д_{ОО}}{В_{ОО}} = \frac{85467}{6125} = 13,96;$$

$$ДВ_{ОН} = \frac{Д_{ОН}}{В_{ОН}} = \frac{110306}{11221} = 9,83;$$

$$ДВ_{ОМГ} = \frac{Д_{ОМГ}}{В_{ОМГ}} = \frac{26825}{9395} = 2,86;$$

$$ДВ_{ОМЮ} = \frac{Д_{ОМЮ}}{В_{ОМЮ}} = \frac{6534}{950} = 6,88;$$

Також вираховуємо показники рівня доходності витрат окремих видів страхування в 2014 році

$$ДВ_{ІЖ} = \frac{Д_{ІЖ}}{В_{ІЖ}} = \frac{180}{348} = 0,53;$$

$$\begin{aligned} \text{ДВ}_{\text{IO}} &= \frac{\text{В}_{\text{ІЖ}}}{\text{В}_{\text{IO}}} = \frac{337}{99968} = 14,13; \\ \text{ДВ}_{\text{ІЖ}} &= \frac{\text{Д}_{\text{ІЖ}}}{\text{В}_{\text{ІЖ}}} = \frac{126301}{14429} = 8,75; \\ \text{ДВ}_{\text{ІМГ}} &= \frac{\text{Д}_{\text{ІМГ}}}{\text{В}_{\text{ІМГ}}} = \frac{28919}{10489} = 2,76; \\ \text{ДВ}_{\text{ІМЮ}} &= \frac{\text{Д}_{\text{ІМЮ}}}{\text{В}_{\text{ІМЮ}}} = \frac{8227}{1250} = 6,58; \end{aligned}$$

Визначаємо питому вагу витрат окремих видів страхування в загальному обсязі витрат (d) по формулі $d = \frac{\text{В}_0}{\text{В}_3}$ в 2013 році

$$\begin{aligned} d_{\text{ож}} &= \frac{\text{В}_{\text{ож}}}{\text{В}_{\text{OЗ}}} = \frac{226}{166716} \cdot 100\% = 0,14\%; \\ d_{\text{оо}} &= \frac{\text{В}_{\text{оо}}}{\text{В}_{\text{OЗ}}} = \frac{6125}{166716} \cdot 100\% = 3,67\%; \\ d_{\text{оН}} &= \frac{\text{В}_{\text{оН}}}{\text{В}_{\text{OЗ}}} = \frac{11221}{166716} \cdot 100\% = 6,73\%; \\ d_{\text{омГ}} &= \frac{\text{В}_{\text{омГ}}}{\text{В}_{\text{OЗ}}} = \frac{9395}{166716} \cdot 100\% = 5,64\%; \\ d_{\text{омЮ}} &= \frac{\text{В}_{\text{омЮ}}}{\text{В}_{\text{OЗ}}} = \frac{950}{166716} \cdot 100\% = 0,57\%; \\ d_{\text{оіН}} &= \frac{\text{В}_{\text{оіН}}}{\text{В}_{\text{OЗ}}} = \frac{138799}{166716} \cdot 100\% = 83,25\%; \end{aligned}$$

Визначаємо питому вагу витрат окремих видів страхування в загальному обсязі витрат по формулі $d = \frac{\text{В}_0}{\text{В}_3}$ в 2014 році

$$\begin{aligned} d_{\text{іж}} &= \frac{\text{В}_{\text{іж}}}{\text{В}'_{\text{OЗ}}} = \frac{337}{179219} \cdot 100\% = 0,19\%; \\ d_{\text{іо}} &= \frac{\text{В}_{\text{іо}}}{\text{В}'_{\text{OЗ}}} = \frac{7075}{179219} \cdot 100\% = 3,95\%; \end{aligned}$$

$$d_{iH} = \frac{B_{iH}}{B'_{O3}} = \frac{14429}{179219} \cdot 100\% = 8,05\%;$$

$$d_{IMF} = \frac{B_{IMF}}{B'_{O3}} = \frac{10489}{179219} \cdot 100\% = 5,86\%;$$

$$d_{IMYO} = \frac{B_{IMYO}}{B'_{O3}} = \frac{1250}{179219} \cdot 100\% = 0,70\%;$$

$$d_{IiK} = \frac{B_{oiH}}{B'_{O3}} = \frac{145294}{179219} \cdot 100\% = 81,25\%;$$

Визначимо питому вагу доходу окремих видів страхування в загальному обсязі доходу в %

по формулі $d = \frac{D_{окр}}{D_{заг}} \cdot 100\%$ в 2013 році

$$d_{OЖ} = \frac{D_{ож}}{D_{заг}} \cdot 100\% = \frac{160}{229292} \cdot 100\% = 0,07\%;$$

$$d_{OO} = \frac{D_{oo}}{D_{заг}} \cdot 100\% = \frac{85467}{229292} \cdot 100\% = 37,27\%;$$

$$d_{OH} = \frac{D_{oh}}{D_{заг}} \cdot 100\% = \frac{110306}{229292} \cdot 100\% = 48,11\%;$$

$$d_{OMF} = \frac{D_{omf}}{D_{заг}} \cdot 100\% = \frac{26825}{229292} \cdot 100\% = 11,70\%;$$

$$d_{OMYO} = \frac{D_{omyo}}{D_{заг}} \cdot 100\% = \frac{6534}{229292} \cdot 100\% = 2,85\%;$$

На основі визначених показників ефективності (ДВ,М) маємо можливість проаналізувати їх динаміку, оцінити вплив результатів діяльності з окремих видів страхування на середні результати всієї страхової діяльності в області. Для вирішення цього питання застосовано систему індексів середніх величин - індекси змінного, фіксованого складу та структурних зрушень.

Нижче наводиться методика індексного аналізу динаміки маржі прибутку (М)

Таблиця 2.3

Розрахунок індексів маржі доходу Дніпропетровської обласної страхової компанії НАСК “Оранта” в 2013 – 2014 роках

Види страхування	Питома вага доходів окремих видів страхування в загальному обсязі доходу %		M ₀ d ₀	M ₁ d ₁	M ₀ d ₁
	2013 %	2014 %			
Страхова діяльність у цілому	100	100	27,3	32,0	87,99
в тому числі:					
- життя	0,07	0,07	- 2,89	- 2,22	- 0,03
- особисте страхування (без життя)	37,27	37,92	34,59	35,23	35,19
- страхування наземного транспорту	48,11	47,91	43,2	42,45	43,02
- страхування майна громадян	11,7	10,97	7,6	6,99	7,13
- страхування майна юридичних осіб	2,85	3,13	2,44	2,65	2,68

Визначаємо питому вагу доходу окремих видів страхування в загальному обсязі доходу в % також в 2014 році (d₁)

$$d_{іж} = \frac{Д_{іж}}{Д_{03}} \cdot 100\% = \frac{180}{263595} \cdot 100\% = 0,07\%;$$

$$d_{іо} = \frac{Д_{іо}}{Д_{03}} \cdot 100\% = \frac{99968}{263595} \cdot 100\% = 37,92\%;$$

$$d_{ін} = \frac{Д_{ін}}{Д_{03}} \cdot 100\% = \frac{126301}{263595} \cdot 100\% = 47,91\%;$$

$$d_{імг} = \frac{Д_{імг}}{Д_{03}} \cdot 100\% = \frac{28919}{263595} \cdot 100\% = 10,97\%;$$

$$d_{імю} = \frac{Д_{імю}}{Д_{03}} \cdot 100\% = \frac{8227}{263595} \cdot 100\% = 3,13\%;$$

На основі цих даних можемо зробити підсумковий висновок, що середній рівень маржі в усіх видах страхової діяльності, яка була здійснена на страховому ринку області за роки, що аналізуються (2000 - 2001 р.р.) змінився на - 63%, або на - 55,99 процентних пункти, тільки в результаті динаміки цього рівня в окремих видах страхування.

Іншим фактором, що зумовив динаміку середнього рівня маржі в цілому по страховій діяльності за останні два роки (2013 - 2014 р.р.) була зміна розподілу обсягів доходів між видами. Як свідчать ці дані, за період що аналізується, на страховому ринку області в цілому відбулися суттєві зміни: як в розподілі видів страхування, так і у рівнях їх ефективності.

Збільшилась, зокрема, питома вага особистого страхування (без життя) у доходах з 37,27% до 37,92%, а також страхування майна юридичних осіб з 2,85% до 3,13%.

Разом з тим, суттєво зменшилась у доходах страховиків області частка страхування наземного транспорту з 48,11% у 2013 році до 47,91% у 2014 році, а також страхування майна громадян з 11,7% у 2013 році до 10,97% у 2014 році.

Узагальнену характеристику впливу визначених змін розподілу доходів на страховому ринку області можна одержати, використавши індекс маржі структурних зрушень, який розраховується за формулою:

$$I_{\text{м}}^{\text{с.з.}} = \frac{\Sigma M_0 d_1}{\Sigma M_0 d_0} = \frac{87,99}{27,3} = 3,22;$$

$$\Sigma M_0 d_0 = 27,3$$

$$I_{\text{м}}^{\text{с.з.}} = \frac{\Sigma M_0 d_1}{\Sigma M_0 d_0} - \Sigma M_0 d_0 = 87,99 - 27,3 = 60,69 \text{ (процентних пункти)}$$

Таким чином, виходячи із аналізу наведених даних можемо зробити висновок, що в результаті відзначених структурних зрушень, що

спостерігалися в розподілі доходів між окремими видами страхування на страховому ринку області, відбулися зміни маржі, яка збільшилась за період, то аналізується на 322%, або на 60,89 процентних пункти. Між одержаними показниками існує мультиплікативний взаємозв'язок: між індексами у вигляді добутку.

$$I_{\text{м}}^{\text{з.с}} = I_{\text{м}}^{\text{ф.с}} \cdot I_{\text{м}}^{\text{с.з}}; \text{ або } 1,172 = 0,37 \cdot 3,22$$

а між абсолютними змінами маржі ($\Delta_{\text{м}}^{\text{з.с}}$, $\Delta_{\text{м}}^{\text{ф.с}}$, $\Delta_{\text{м}}^{\text{с.з}}$)

Зв'язок адитивний, або у вигляді суми

$$\Delta_{\text{м}}^{\text{з.с}} = \Delta_{\text{м}}^{\text{ф.с}} + \Delta_{\text{м}}^{\text{с.з}} \text{ або } 4,7 = -55,99 + 60,69$$

Здійснено також індексний аналіз рівня доходності витрат. Розрахунки індексів наводяться нижче. За базу розрахунку приймаємо частку витрат з окремих видів страхування: $d_{\text{В0}}$ і $d_{\text{В1}}$. Тоді індекс середнього рівня доходності витрат змінного складу:

$$I_{\text{ДВ}}^{\text{з.с}} = \frac{\sum d_{\text{В1}} \cdot d_{\text{В1}}}{\sum d_{\text{В0}} \cdot d_{\text{В0}}} = \frac{1,47}{1,38} = 1,07$$

а абсолютна зміна доходності витрат

$$\Delta_{\text{ДВ}}^{\text{з.с}} = 1,47 - 1,38 = 0,11$$

Аналогічно одержимо індекс доходності витрат фіксованого складу ($I_{\text{ДВ}}^{\text{ф.с}}$)

$$I_{\text{ДВ}}^{\text{ф.с}} = \frac{\sum d_{\text{В1}} \cdot d_{\text{В1}}}{\sum d_{\text{В0}} \cdot d_{\text{В1}}} = \frac{1,47}{1,57} = 0,94$$

а абсолютна зміна доходності витрат

$$\Delta_{\text{ДВ}}^{\text{ф.с}} = 1,47 - 1,57 = -0,10$$

Індекс структурних зрушень ($I_{\text{ДВ}}^{\text{с.з}}$)

$$I_{\text{ДВ}}^{\text{с.з}} = \frac{\sum d_{\text{В0}} \cdot d_{\text{В1}}}{\sum d_{\text{В0}} \cdot d_{\text{В0}}} = \frac{1,57}{1,38} = 1,138$$

$$\Sigma ДВ_0 \cdot d_0 \quad 1,38$$

а абсолютна зміна доходності витрат за рахунок структурних зрушень ($\Delta^c_{ДВ^3}$)

$$\Delta^c_{ДВ^3} = 1,57 - 1,38 = 0,19;$$

Розрахунки показали, що в середньому з усіх видів страхування дохідність витрат зросла на 7% або на 0,11 гривні.

При цьому за рахунок зміни доходності з окремих видів страхування середня дохідність у страховій діяльності в цілому знизилась на 1%.

В той же час відбулися позитивні зміни в структурі видів страхування, а саме, зросла вага видів страхування із вищим рівнем доходності витрат. Цей чинник вплинув у бік збільшення рівня доходності в розрахунку на всю сукупність на 13,6%.

Впровадження вищенаведеної методики аналізу динаміки рівня ефективності страхового підприємництва дозволяє визначити реальні показники та виявити дійсні тенденції розвитку цих показників під впливом окремих факторів. З врахуванням цих тенденцій має формуватись стратегія і тактика поведінки суб'єктів страхового ринку області.

Аналіз кількісних та якісних показників діяльності підприємницьких суб'єктів, що діють на страховому ринку Івано-Франківської області, а також на Україні, досліджує окрім інших важливих параметрів і пропорційність розподілу економічних показників страхової діяльності страховиків у взаємозв'язку з відповідними факторами внутрішнього і зовнішнього середовища.

Виходячи із цього методологічного підходу цілком логічно буде зазначити, що при аналізі пропорцій внутрігалузевої діяльності страховиків, що утворюються на макрорівні, економічно виправданим може стати дослідження взаємозв'язків між доходами і прибутками та їх витратами (фінансові витрати, матеріальні витрати)

Для кращого розуміння економічних процесів, що відбуваються на страховому ринку країни, важливо всебічно вивчати процес збалансування пропорцій, що формуються між результатами страхової діяльності та факторами зовнішнього середовища (макроекономічна стабільність, інвестиційна діяльність, розвиток грошово-кредитної та банківської системи). Розглянемо ситуацію, що склалася на страховому ринку області в 2014 році. Визначимо питому вагу (ПВ) в процентах доходів по видах страхування по формулі:

$$\text{ПВ} = \frac{\text{Доходи видів страхування}}{\text{Доходи загальні}} ;$$

Питома вага доходів від страхування життя складає:

$$\text{ПВ}_{\text{ж}} = \frac{180}{263595} \cdot 100\% = 0,07\%$$

Питома вага доходів від особистого страхування складає:

$$\text{ПВ}_{\text{о}} = \frac{99968}{263595} \cdot 100\% = 37,93\%$$

Питома вага доходів від страхування наземного транспорту складає:

$$\text{ПВ}_{\text{т}} = \frac{126301}{263595} \cdot 100\% = 47,91\%$$

Питома вага доходів від страхування майна громадян:

$$\text{ПВ}_{\text{мг}} = \frac{28918}{263595} \cdot 100\% = 10,97\%$$

Питома вага доходів від страхування майна юридичних осіб складає:

$$\text{ПВ}_{\text{мю}} = \frac{8227}{263595} \cdot 100\% = 3,12$$

Визначимо питому вагу (ПВ) в процентах витрат по видах страхування по формулі

$$\text{ПВ} = \frac{\text{Витрати видів страхування}}{\text{Витрати загальні}} ;$$

Питома вага від страхування на життя

$$ПВ_{ж} = \frac{337}{179219} \cdot 100\% = 0,19\%$$

Питома вага витрат від страхування особистого життя:

$$ПВ_o = \frac{7075}{179219} \cdot 100\% = 3,95\%$$

Питома вага витрат від страхування наземного транспорту:

$$ПВ_{т} = \frac{14429}{179219} \cdot 100\% = 8,05\%$$

Питома вага витрат від страхування майна громадян:

$$ПВ_{мг} = \frac{10489}{179219} \cdot 100\% = 5,85\%$$

Питома вага витрат від страхування майна юридичних осіб:

$$ПВ_{мю} = \frac{1250}{179219} \cdot 100\% = 0,70\%$$

Питома вага інших витрат складає:

$$ПВ_{ін} = \frac{145638}{179219} \cdot 100\% = 81,26\%$$

Визначаємо коефіцієнт локації по формулі:

$$К_{л} = \frac{ПВ_{д}}{ПВ_{в}}$$

де $К_{л}$ - коефіцієнт локації;

$ПВ_{д}$ - питома вага доходів;

$ПВ_{в}$ - питома вага видатків.

Коефіцієнт локації для страхування життя складає:

$$К_{лж} = \frac{0,07}{0,37} = 0,37$$

Таблиця 2.4

Аналіз пропорційності розподілу доходів та видатків між різними видами страхування страхової організації НАСК “Оранта” в 2015 році.

Види страхування	Доход грн.	Видатки грн.	Питома вага		Коефі- цієнт лока-ції гр.4 гр.5	Ранги коє- фіці- єнтів лока- ції	Доходи - витрати гр.4- гр.5
			дохо- дів	видат- ків			
1	2	3	4	5	6	7	8
Страхування життя	180	337	0,07	0,19	0,37	1	0,12
Особисте страхування	99968	7075	37,93	3,95	9,6	5	33,98
Страхування наземного транспорту	126301	14429	47,91	8,05	5,96	3	38,96
Страхування майна громадян	28919	10489	10,97	5,85	1,88	2	5,12
Страхування майна юридичним особам	8227	1250	3,12	0,7	7,14	4	2,42
Інші види діяльності		145538		81,26			
Страхова діяльність у цілому	263595	179219	100	100			81,5

Коефіцієнт локації для особистого страхування

$$\text{Кл.о.} = \frac{37,93}{3,95} = 9,60$$

Коефіцієнт локації для страхування наземного транспорту

$$\text{Кл.н.} = \frac{47,91}{8,05} = 5,96$$

Коефіцієнт локації для страхування майна громадян

$$\text{Кл.м.г.} = \frac{10,97}{5,85} = 1,88$$

Коефіцієнт локації для страхування майна юридичних осіб

$$Кл.м.ю = \frac{3,12}{0,7} = 7,14$$

Так, за видом страхування "життя" коефіцієнт локації дорівнює 0,37, що вказує на значно нижчу частку доходів страховиків від цієї діяльності у порівнянні з пропорційною до неї часткою витрат страховиків відносно всієї сукупності видів страхування.

На основі наведених даних можна зробити висновок і про низьку ефективність в пропорційному розділі доходів та видатків страховиків НАСК "Оранта" спостерігається і в страхуванні майна громадян.

й той же час в особистому страхуванні, страхуванні наземного транспорту, страхуванні майна громадян і майна юридичних осіб частка доходів перевищує пропорційну частку витрат.

Відповідні коефіцієнти локації у цих видах страхування дорівнюють 9,60; 5,96; 1,88; 7,14; а найвищий показник спостерігається в особистому страхуванні - 9,60.

Вище наведені часткові коефіцієнти пропорційності в окремих видах страхування, хоч і дають певну уяву про співвідношення доходів і витрат в окремих видах страхування, але не відповідають на запитання яка ж ситуація щодо цього співвідношення склалась в цілому на страховому ринку області.

Саме для відповіді на це питання необхідно визначити узагальнюючу характеристику пропорційності, яку можливо одержати за допомогою коефіцієнта концентрації:

$$К_{конц.} = 1/2, \Sigma (\text{дох} - \text{вид})$$

Виходячи із цих даних, можемо розрахувати коефіцієнт для страхового ринку області у 2014 році.

$$К_{конц.} = 1/2 \cdot 81,5 = 40,75\%;$$

Зазначимо, що згідно теорії статистичних досліджень величина коефіцієнта може коливатись від 0 до 100%.

Одержаний за нашими даними і розрахунками коефіцієнт концентрації в окремих видах страхування знаходиться на рівні 40,75%; що свідчить про середній рівень непропорційності розподілу та витрат по видам страхування, що характеризують ситуацію на страховому ринку області.

Таблиця 2.5

Розрахунок параметрів характеристики пропорційності доходів та витрат між різними видами страхування страхової компанії НАСК “Оранта” за 2016 рік

Види страхування	Ранги коефіцієнтів локації	Частка, %		Кумулятивна частка, %	
		Доходи	Видатки	Доходів	Видатки
1	2	3	4	5	6
Страхування життя	1	0,07	0,019	1,07	81,45
Страхування майна громадян	2	10,97	5,85	12,04	87,3
Страхування наземного транспорту	3	47,91	8,05	59,95	95,35
Страхування майна юридичним особам	4	3,12	0,70	62,07	96,05
Особисте страхування	5	37,93	3,95	100	100
Інші види діяльності			81,26		
Разом		100	100		

Слід відзначити, що наведений алгоритм аналізу пропорційності може бути використаний і для одержання індикаторів, які характеризують ступінь монополізму різних видів діяльності зокрема страхової. Для цього можна використати коефіцієнти концентрації Джині, які характеризують пропорційність розподілу певних економічних показників

окремих видів діяльності щодо гіпотетичного рівномірного розподілу. При цьому частки рівномірного розподілу одержують шляхом ділення 100% на число груп, в даному випадку число видів страхування, відповідні коефіцієнти локації розраховуються як відношення часток емпіричного розподілу (доходів або видатків) до відповідних емпіричних часток.

2.3. Управління ризиками у фінансовій діяльності страхової компанії

Управління ризиком визначається як ціленаправлений пошук і організацію роботи по зниженню ступеня ризику, одержанню і збільшенню доходу.

Процес управління ризиком можна розділити на такі етапи:

- ідентифікація підтвердженого ризику;
- оцінка ризиків;
- вибір методів управління ризиком і застосування їх.

Рішення задачі ідентифікації ризику розбивається на дві частини:

а) виявлення ризику, тобто виявлення того, що підлягає небезпеці, ризику. Застосовуються наступні методики: організаційна схема, бухгалтерські і інші звіти, схеми потоків, аналіз "вхід-вихід";

б) ідентифікація діючих причин і ризиків, проводячих до подібного результату. Застосовуються методики:

- контрольні списки, при розборці яких необхідно обстежити об'єкт, оскільки тільки на місці можна перевірити виконання стандартів технічного обслуговування і зберігання будівель;
- аналіз подій, які можуть визвати проблеми в бізнесі.

Оцінка ризику - це визначення кількісним або якісним способом ступені ризику. На цьому етапі оцінюється можливість збитків від конкретного ризику і аналізується або розраховується відповідний розмір збитку.

Розрізняють якісну і кількісну оцінку ризику і “відносну оцінку ризику”¹ на основі аналізу фінансового стану підприємства.

При якісній оцінці визначають можливі види ризику, а також фактори, впливаючі на рівень ризику при виконанні відповідного виду діяльності. Завжди, якісний аналіз підприємницького ризику приводять на стадії розробки бізнес-плану.

Серед підходів до кількісної оцінки ризику виділяють наступні: статистичний метод оцінки, метод експертних оцінок, використання аналогів.

Відносна оцінка ризику на основі аналізу фінансового стану підприємства - один із самих доступних в даний час методів ризику для підприємницьких структур. Фінансовий стан фірми - це комплексне поняття, характеризуючи системою абсолютних і відносних показників, відображаючи розміщення і використання фінансових ресурсів підприємства. Аналіз даних показників дозволяє оцінити фінансову стійкість фірми, яка в свою чергу являється критерієм оцінки ризику. Залежність між фінансовою стійкістю підприємства і ризиком прямопропорційна: як тільки підприємство становиться фінансово нестійким - виникає ризик банкрутства. Аналіз фінансового стану підприємства являється одним із елементів попередження банкрутства на самих ранніх стадіях.

Вибір методів управління ризиком і їх застосування проводиться на даних оцінки ризику. Серед способів управління ризиками виділяють дві групи - організаційно-технічні і фінансово-договірні способи.

¹

До організаційно-технічних відносяться способи уникнення ризиків і способи зменшення ризиків. Спосіб уникнення ризиків заключається в обмеженні збитку.

Способи зменшення ризиків націлені на зменшення або неймовірності збитків. З цією метою використовують такі методи:

- організаційні способи (розділення, об'єднання, диверсифікація);
- технічні способи;
- навчання і тренування персоналу;
- комбінований спосіб.

Розділення ризиків, як правило, здійснюється за рахунок розділення активів підприємства. Активи можуть бути розділені шляхом: фізичного розділення самих активів, розділення активів по вартості. При об'єднанні ризику можливий ризик ділиться між декількома суб'єктами економіки.

Диверсифікація - спосіб розділення активів (інвестицій) з послідуєчим об'єднанням ризиків. Метод диверсифікації дозволяє знизити виробничі, комерційні і інвестиційні ризики.

Технічні способи включають процедурні способи і технічні.

Процедурні способи можуть включати: планування і підготовку дублюючих виробничих потужностей, планування міроприємств на випадок аварії, ліквідацію слабких структурних місць. Необхідність навчання і тренування персоналу обумовлена тим, що людський фактор нерідко повинен появи ризикових ситуацій.

При комбінованому способі здійснюється комплексне одночасне використання всіх або частки із перелічених вище способів. Складається план міроприємств, відповідний часу реалізації діяльності або конкретного проекту.

Друга група способів управління ризиками визначається як фінансово-договірні способи. Вони включають: способи самотійного протиріччя ризику, способи передачі ризику, страхування ризиків.

Способи самостійного протиріччя ризику заключаються у фінансуванні збитків за рахунок своїх коштів. До таких способів відносяться: здійснення спеціального внутрішнього фонду, організація галузевої страхової компанії, фінансування ризику із текучого бюджету.

Передача ризику здійснюється укладенням контрактів таких типів: будівельних (всі ризики, зв'язані з будівництвом, бере на себе будівельна фірма), орендних; контрактів на збереження і перевезення вантажів; контрактів продажі, обслуговування, забезпечення; договорів факторингу; біржових договорів.

Страхування ризиків відносяться до методу передачі ризику з допомогою заключення контракту і найбільше близько відповідає ідеальним умовам. Для організації процесу менеджменту ризиків здійснюється повний управлінський цикл, який включає шість етапів: визначення цілі, ідентифікація (виявлення) ризику, оцінка ризику, вибір метода управління ризиком, застосування вибраного метода, оцінка результатів.

На етапі оцінки результатів аналізується ступінь досягнення поставленої цілі і виявляється кутність відхилення, а також пропонується корекція цілі і повторення циклу управління.

Взаємодія ресурсів та їх віддача характеризує результати підприємницької діяльності страховиків. Однією із важливих характеристик інтенсифікації економічного розвитку господарюючих суб'єктів на страховому ринку області є зростання питомої ваги приросту ефекту від страхового бізнесу за рахунок інтенсивних факторів - продуктивності праці, капіталовіддачі, прибутковості, тощо.

Аналіз страхової діяльності на макрорівні можливо здійснити досліджуючи динаміку ефекту у вигляді доходу страховиків (Д) під впливом динаміки їх видатків (В) та віддачі цих видатків (ДВ)

Відповідні абсолютні прирости даних показників можна розраховувати за формулами:

- абсолютний приріст доходу за рахунок видатків (ΔD_v)

$$\Delta D_v = (B_1 - B) D_{Bo};$$

- абсолютний приріст доходу за рахунок віддачі видатків (ΔD_{dv})

$$\Delta D_{dv} = (D_{B_1} - D_{Bo}) \cdot B_1$$

При цьому прирости:

$$\frac{\Delta D_v}{\Delta D} \cdot 100 + \frac{\Delta D_{dv}}{\Delta D} \cdot 100 = 100\%$$

$$\Delta D \quad \Delta D_1$$

Визначаємо абсолютний приріст доходу за рахунок видатків:

$$\Delta D_{v3} = (B_1 - B_o) \cdot D_{Bo} = (179219 - 166716) \cdot \frac{229292}{166716} = 12503 \cdot 1,3 = 17254$$

$$\Delta D_{vj} = (B_1 - B_o) \cdot B_o = (337 - 226) \cdot \frac{160}{226} = 111 \cdot 0,71 = 79$$

$$\Delta D_{vo} = (B_1 - B_o) \cdot D_{Bo} = (7075 - 6125) \cdot \frac{85467}{6125} = 950 \cdot 13,95 = 13252$$

$$\Delta D_{vj} = (B_1 - B_o) \cdot D_{Bo} = (14429 - 11221) \cdot \frac{110306}{11221} = 3208 \cdot 9,83 = 31535$$

$$\Delta D_{vmg} = (B_1 - B_o) \cdot D_{Bo} = (10489 - 9395) \cdot \frac{26825}{9395} = 1094 \cdot 2,86 = 3129$$

Таблиця 2.6

**Розрахунок динаміки доходів Дніпропетровської обласної
страхової організації НАСК “Оранта” від страхової діяльності за
рахунок видатків та їх видачі.**

Види страхування	Абсолютний приріст доходів від страхової діяльності, тис. грн..			Питома вага інтенсивних і екстенсивних факторів в прирості доходів від страхових організацій, %		
		в т.ч. за рахунок			в т.ч. за рахунок	
	Всього	доходності витрат	обсягу витрат	Всього	доходності витрат	обсягу витрат
Страхова діяльність в цілому	35,384	16,130	17,254	100	45,6	54,4
в тому числі						

- життя	0,022	-0,057	0,079	100	-259	359
- особисте страхування	14,525	1,273	13,252	100	8,8	91,2
- страхування наземного транспорту	15,952	-15,583	31,535	100	-97,7	197,7
- страхування майна громадян	2,080	-1,049	3,129	100	-50,4	150,4
- страхування майна юридичних осіб	1,689	-0,375	2,064	100	-22,2	122,2

Розрахунки показали, що в цілому в усіх видах страхування сумарно доходи страховиків області зросли на 35,384 тис. грн.

При цьому зростання відбулося в основному за рахунок витрат, на які припадає 54,4% загального приросту доходу: у той час як на зростання доходності витрат припадає 45,6%.

Проведений статистичний аналіз за окремими видами страхування засвідчив, що на страховому ринку області спостерігається вкрай неоднозначна ситуація. Аналіз також показав, що у чотирьох видах страхування відбулося зменшення доходності витрат - у страхуванні життя, страхуванні наземного транспорту, страхуванні майна громадян, страхуванні майна юридичних осіб. В результаті за рахунок цього фактора загальний обсяг доходів зменшився.

Виконані статистичні дослідження показують, що на страховому ринку області останніми роками спостерігається деінтеграція страхової діяльності. До такого висновку можна дійти, спираючись на дані, які свідчать, що доходи страхової організації зростали тільки за рахунок збільшення обсягів витрат, тобто в останні роки на страховому ринку області мав місце переважно екстенсивний розвиток і лише в одному виді страхування особистому зростали доходи за рахунок віддачі видатків, тобто спостерігався інтенсивний розвиток.

2.4 Ефективність оподаткування страхових компаній в контексті Податкового кодексу України на прикладі страхової компанії НАСК «ОРАНТА»

Податковий кодекс України вносить цілу низку кардинальних змін в систему оподаткування страхових компаній, ефективність впровадження в практику господарювання доцільно оцінювати з наступних позицій:

- відповідності принципом побудови, цілям і завданням загальної вітчизняної системи оподаткування;
- здатності задекларованих змін ліквідувати або при наймі знизити дію негативних факторів і явищ, які мають місце у вітчизняній системі оподаткування страхової діяльності.

Дослідження показали, що на всіх етапах становлення оподаткування страхової діяльності будувалось на загальних принципах вітчизняної системи оподаткування, підпорядковуючись її основним цілям і завданням, регламентованих чинним законодавством України. В цьому аспекті можна констатувати, що за кількісним так і за якісним показниками, складом податків, що мають сплачувати юридичні особи, страхові компанії не мають з ними суттєвих розбіжностей.

Особливості стосуються процесів формування та технології сплати окремих видів податків.

Оскільки об'єктом оподаткування страхової діяльності був прибуток, а з прийняттям Податкового кодексу України став дохід, то можна констатувати, що саме страхові компанії зазнали найбільш суттєвих змін в оподаткуванні своєї діяльності.

В сфері страхування здійснювався інтенсивний пошук оптимального механізму оподаткування страхових компаній. Зокрема, у 1991 р. страховики оподатковувалися на загальних засадах. Об'єктом оподаткування був визначений балансовий прибуток за ставкою оподаткування 35%. У 1992 р.

об'єкт оподаткування і ставка були змінені. Об'єктом оподаткування було визнано валовий дохід за ставкою оподаткування на рівні 55%.

Протягом 1993-1994 рр. база і ставка оподаткування в страхуванні змінювались неодноразово. Починаючи з 1995 р. було прийняте рішення щодо оподаткування страхових компаній за балансовим прибутком за ставкою оподаткування 30%. Однак при цьому були внесені зміни у визначенні об'єкту оподаткування. Законом України «Про страхування» (1996 р.) був визначений новий порядок формування прибутку від страхової діяльності, який значно відрізнявся від загального Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» (1995 р.). наявність суперечностей в законодавчій базі щодо оподаткування прибутку страхових компаній була частково ліквідована Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» у редакції від 22 травня 1997 р. (ст. 72 «Оподаткування страхової діяльності»). Було, зокрема, виділено та віднесено страхові операції до особливого виду, які підлягають під спеціальний порядок оподаткування. Від тоді і до прийняття Податкового Кодексу України діяльність страхових компаній оподатковувались особливим чином, відмінним від оподаткування іншої підприємницької діяльності. Об'єктом прямого оподаткування слугував не прибуток, як у інших суб'єктів господарювання, а валовий дохід, який визначався як сума страхових платежів, одержаних страховиком протягом звітного періоду за договорами страхування і перестрахування, зменшену на суму страхових платежів переданих перестраховикам. Із прийняттям Податкового Кодексу у 2010 р. оподатковуватись почав прибуток страховиків, що вдарило по фінансовій і без того порушеній кризою стійкості.

Але із змінами в Податковому Кодексі, базою оподаткування став знов дохід страховика від сплати страхових внесків, платежів і т. п. І оподатковується за ставками вказаними в «див. Таблиця 1». І єдиними витратами які ми можемо включити в базу оподаткування є витрати із перестрахування.

Саме це є однією із проблем в оподаткуванні адже відносячи кошти на перестраховиків в офшорні зони або з нестійким фінансовим станом страховики «відмивають» гроші.

Але страхова компанія отримує доходи (прибутки) не тільки від страхових внесків. З метою визначення порядку формування доходів та витрат страховика, в ПКУ передбачено ст. 156 «Особливості оподаткування страховика», у якій надається перелік доходів та витрат, які страховики можуть правомірно відносити до результатів страхової діяльності.

На рис. 2 наведено перелік доходів і витрат страховика та здійснено їх зіставлення.

При співставленні Інших доходів та Інших витрат і в результаті виникнення позитивного фінансового результату (прибутку) ця сума оподатковується за ставкою 19%.

Аналізуючи податкові надходження до бюджету від страхової діяльності загалом по країні за 2008-2012 р.р. ми можемо спостерігати спад та стрімке підвищення. Досліджуючи дану тему, я можу припустити, що спад розміру сплачених податків опосередковано пов'язаний із податковою політикою держави. Виною зниження розміру податкових надходжень стала світова криза кінця 2008 року, що «підкосила» економіку світу, України в тому числі, та постраждало багато підприємств, і страховики не виключення. Доходи зменшились, багато компаній не могли сплатити податки вчасно, а інші і взагалі не могли сплатити та оголошували себе банкрутами. Але із 2011 р. бачимо стрімкий стрісі відрахувань до бюджету страховиками це означає що питання кризи стало не настільки гострим, та страхові компанії «адаптувалися» до економічного становища, стали більш фінансово стійкими та платоспроможними.

Виходячи з показників за період з 2008-2012 рр. можна показати динаміку приросту податкових надходжень до державного бюджету.

Динаміка приросту податкових надходжень з 2008 по 2012 роки в тис. грн.

Суми сплачених податків страховими компаніями за 2008-2012 роки в мене там рисунок і пояснення: Починаючи з 2009 року спостерігається досить значне зменшення розміру надходжень від оподаткування страховиків, так в 2008 році цей показник становив понад 613 млн. грн., а в 2009 він знизився до позначки 515 млн. грн. Проте вже з 2010 року бачимо тенденцію різкого зростання цих показників з 489 млн. грн. в 2010 до 591 млн. грн. в 2011 році, а вже в 2012 сума податку на прибуток страхових компаній зросла до 748 млн. грн.

Прослідковуючи динаміку ми можемо сказати що під час кризи яка почалась в кінці 2008 року, доходи страхових компаній зменшились а відповідно зменшились і податкові надходження від страхової діяльності, але із часом ми спостерігаємо збільшення номінальних надходжень до бюджету це зумовлено незначним покращенням становища страхового ринку та підвищенням рівня інфляції так що ми можемо сказати що надходження 2012 року, зросли якщо не враховувати рівень інфляції, знецінення національної валюти.

Банківська та страхова діяльність в наш час є одними із найприбутковіших. Тому ми порівнюємо відношення податкових платежів страхових компаній до податкових платежів сплачених банківськими установами. Взявши за 100% податки сплачені банками.

В 2008 році сума податку на прибуток банківських організацій становила 3,61 млрд. грн., а страховими компаніями було сплачено 613 млн. грн., що склало в порівнянні тільки 16,65%. В 2009 році цей показник зріс до 20,7%. Проте вже в 2010 році ці показники практично зрівнялись, і становили 82,5% сплатили страхові компанії, в порівнянні з банківськими установами. В 2012 році відношення сплати податку на прибуток страховими і банківськими установами становило 748 млн. грн. і 885 млн. грн. відповідно. Це пояснюється тим, що із прийняттям ПКУ влада зробила більший акцент на оподаткування страхових компаній, і послабила тиск на банківську сферу, що звичайно є позитивним показником.

Отже, проаналізувавши систему оподаткування в Україні можемо сказати що вона пройшла багато етапів, експериментів щодо ставок та бази оподаткування, та на сьогодні, на мою думку вибрано найбільш оптимальний варіант оподаткування, який не чинить високий податковий тиск на страхові компанії та приносить доходи в державний бюджет, але, звісно, є свої недоліки та проблеми.

Відповідно до п.п. 134.1.1 ПКУ об'єктом оподаткування податком на прибуток є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень розділу III «Податок на прибуток підприємств» ПКУ. Особливості оподаткування страховика встановлено п. 141.1 ПКУ. Згідно з п.п. 141.1.1 страховики сплачують податок на прибуток за ставкою, визначеною відповідно до п. 136.1, та податок на дохід за ставкою, визначеною відповідно до підпунктів 136.2.1 та 136.2.2 ПКУ. Базова (основна) ставка податку становить 18 відсотків (п. 136.1). У свою чергу, п.п. 141.1.2 ПКУ передбачено, що об'єкт оподаткування страховика, до якого застосовується ставка, визначена відповідно до пп. 136.2.1 та 136.2.2 ПКУ, розраховується як сума страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих за договорами страхування і співстрахування. При цьому страхові платежі, страхові внески, страхові премії за договорами

співстрахування включаються до складу об'єкта оподаткування страховика тільки в розмірі його частки страхової премії, передбаченої договором співстрахування. Відповідно до пп. 136.2.1 та 136.2.2 під час провадження страхової діяльності юридичних осіб - резидентів одночасно із ставкою податку на прибуток, визначеною у пункті 136.1, ставки податку на дохід встановлюються у таких розмірах: 3 відсотки за договорами

страхування від об'єкта оподаткування, що визначається у п.п. 141.1.2 ПКУ; 0 відсотків за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування у межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договорів страхування додаткової пенсії, та визначених підпунктами 14.1.52, 14.1.52 1 , 14.1.52 2 і 14.1.116 ПКУ [2]. Отже, ПКУ передбачено 2 об'єкти оподаткування страховика: прибуток від страхової і нестрахової діяльності страховика, що оподатковується за загальною ставкою 18 відсотків, та дохід від страхової діяльності, для оподаткування якого застосовуються різні ставки. Тобто під кожний об'єкт оподаткування виокремлено правила і ставки. При цьому, як встановлено у п. 136.5, податок на дохід від страхової діяльності є частиною податку на прибуток [3]. Нарахований страховиком податок на дохід за ставкою, визначеною в п.п. 136.2.1 ПКУ, є різницею, яка зменшує фінансовий результат до оподаткування такого страховика (п.п. 141.1.1). Отже, об'єктом оподаткування податком на прибуток страховика, що оподатковується за ставкою, встановленою п. 136.1, є фінансовий результат до оподаткування, визначений за правилами бухгалтерського обліку, який формується, у тому числі з урахуванням доходів та витрат від страхування, відкоригований на різниці. Одночасно дохід за договорами страхування оподатковується за ставкою, встановленою п.п. 136.2.1 ПКУ. При цьому нарахований страховиком податок на дохід є різницею, яка зменшує фінансовий результат до оподаткування такого страховика. Платники податку на прибуток, які здійснюють страхову діяльність, подають Податкову декларацію з податку на прибуток підприємства, форма якої затверджена наказом Міністерства фінансів України від 20.10.2015 № 897, зареєстрована у Міністерстві юстиції 11.11.2015 № 1415/27860 [4]. Розглянемо податкові надходження до Зведеного бюджету держави податку на прибуток страхових організацій, включаючи філіали аналогічних організацій, розташованих на території України. Так протягом останніх років обсяги надходжень від податку на прибуток страхових організацій є дуже

нерівномірними. Так, за результатами 2016 року надійшло 1052,13 млн. грн. податку на прибуток, що на 23,10% більше, ніж аналогічні надходження 2015 року.

Таблиця 2.7

Частка податку на прибуток страхових організацій у загальних надходженнях податку на прибуток підприємств до Зведеного бюджету протягом 2011-2016 рр.

Показник	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Податок на прибуток страхових організацій, млн. грн	591,64	748,18	970,16	711,47	854,67	1052,13
Всього податку на прибуток, млн. грн.	55096,98	55793,02	54993,85	40201,48	39053,17	60223,23
Частка податку на прибуток страхових організацій, %	1.07	1.34	1.76	1.77	2.19	1.75

Національне податкове регулювання в кожній державі є унікальним, а його створення здійснюється на основі традицій і особливостей фінансової системи. В зарубіжних країнах, незважаючи на активні інтеграційні процеси на страхових ринках та існування загальних підходів до оподаткування страхових компаній, все ще переживають індивідуальні рішення при виборі ставок та порядку сплати податків. Практично єдиним прецедентом формування універсального підходу є дворівнева система податкового регулювання страхової діяльності, в основу якої покладені принципи Європейського Союзу, рекомендовані до впровадження в національні законодавства держав-членів. Податок на страхову премію або його аналоги зустрічаються у всіх західноєвропейських державах і США

Отже, система оподаткування діяльності страхових компаній має деякі проблеми, що потребують їх вирішення. Перспективним напрямом удосконалення оподаткування діяльності страхових компаній може бути перехід страховиків на диференційовану систему оподаткування, що значно

зменшити можливості участі страхових компаній у схемах податкової оптимізації, виведення коштів за кордон та бажання.

З 01.01.2015 р. набули чинності зміни до Податкового кодексу України (далі – ПКУ), згідно з якими було суттєво модифіковано режим оподаткування фінансових результатів діяльності страховиків. Основне нововведення полягає у запровадженні одночасного справляння двох різних за економічною природою податків:

- податку на прибуток від усієї (як страхової, так і нестрахової) діяльності за загальновстановленою ставкою у розмірі 18%;

- податку на дохід, одержаний у вигляді страхових платежів (внесків, премій), за двома різними ставками:

- а) 3% – за договорами страхування і співстрахування (за винятком перелічених нижче суспільно важливих видів страхових послуг);

- б) 0% – за договорами з довгострокового страхування життя, договорами добровільного медичного страхування та договорами страхування в рамках недержавного пенсійного забезпечення, в тому числі договорами страхування додаткової пенсії. При цьому визначено, що вказаний податок на дохід є частиною податку на прибуток (п. 136.5 ст. 136 ПКУ) та виступає податковою різницею, на яку скорочується фінансовий результат до оподаткування страхової організації (пп. 141.1.1 п. 141.1 ст. 141 ПКУ) [14]. Методичний підхід до оподаткування фінансових результатів страхових компаній в Україні, що застосовується нині

Представники страхових компаній та їхніх об'єднань (зокрема, Ліги страхових організацій України, Моторного (транспортного) страхового бюро України) переконані, що запровадження описаної “змішаної” системи оподаткування страховиків створює нерівні конкурентні умови для діяльності та залучення інвестицій різними фінансовими установами (перш за все, банками) і страховиками, бо останні сплачують додатковий податок, що призводить до зростання рівня податкового навантаження на страхові компанії та негативно позначається на розвитку страхового бізнесу в

Україні [16; 17]. Проаналізуємо динаміку надходжень від податків на фінансові результати діяльності страхових компаній і банків до дохідної частини зведеного бюджету України за період 2012–2016 рр. (табл. 2.7). Так, у 2015 р. (після запровадження згаданих вище змін в оподаткуванні) на фоні незначного зниження загальних обсягів сплаченого до бюджету податку на прибуток сума його надходжень від страхових компаній порівняно з попереднім роком зросла на 20,1%. Внаслідок цього частка перерахованого страховиками податку на прибуток у загальних його надходженнях підвищилася з 1,8 до 2,2%, а спеціально розрахований коефіцієнт, який характеризує співвідношення між надходженнями вказаного податку від страхових організацій та банківських установ, підвищився у 3,9 раза (з 0,31 до 1,21). Це може з певною мірою достовірності свідчити про підвищення рівня податкового навантаження на вітчизняних страховиків, що ставить їх в нерівні умови порівняно з іншими учасниками фінансового ринку (банками, компаніями з управління активами тощо). Однак, вже у 2016 році, незважаючи на подальше зростання надходжень податку на прибуток від страхових компаній на 21,3%, згадані вище відносні індикатори (частка сплаченого податку та співвідношення між відповідними платежами страховиків і банків) фактично повернулися до рівня 2013–2014 рр. Таким чином, на нашу думку, без ґрунтовних аналітичних досліджень на основі даних репрезентативної вибірки страхових компаній не можна безапеляційно підтвердити чи спростувати наведену вище тезу про помітний негативний вплив “змішаної” системи оподаткування фінансових результатів на конкурентоспроможність і фінансовий стан страхових організацій (насамперед, невеликих за розміром), а також на розвиток вітчизняного ринку страхових послуг загалом.

Як бачимо, відбулися істотні зміни у методиці обчислення прибутку, що оподатковується за загальноприйнятою ставкою: якщо у 2014 р. податок справлявся із прибутку від діяльності, непов’язаної зі страхуванням, то з 01 січня 2015 р. базова податкова ставка застосовується до фінансового

результату до оподаткування, що відображений у звіті про фінансові результати (звіті про сукупний дохід) – форма № 2, скорегованого на податкові різниці, в тому числі ті, які пов'язані із особливостями технології страхування – формуванням страхових резервів. Раніше вже згадувалося, що, передусім, фінансовий результат до оподаткування зменшується на суму нарахованого податку на дохід за ставкою 3%. Крім того, Податковим кодексом передбачено врахування при визначенні оподаткованого прибутку двох податкових різниць, пов'язаних зі страховими та іншими резервами, а саме:

1) коригування на різницю між приростом (убутком) сформованим у відповідному звітному періоді відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – НП(С)БО) та/або міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) страховими резервами (технічними, математичними, належних виплат страхових сум та іншими, формування яких передбачено законодавством у сфері страхування, крім тих, що не впливають на формування фінансового результату до оподаткування страховика) (за вирахуванням частки участі перестраховика в страхових резервах) і приростом (убутком) відповідних резервів, розрахованих за методикою, визначеною уповноваженим органом, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг), за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику (за вирахуванням частки участі перестраховика у страхових резервах) (пп. 141.1.3–141.1.4 ПКУ);

2) коригування у зв'язку зі створенням і використанням страховиками інших резервів (забезпечень) за загальними правилами для забезпечень, які повинні застосовувати усі без винятку платники податку на прибуток (п. 139.1 ст. 139 ПКУ) [14]. У спрощеному вигляді описаний механізм коригування фінансового результату до оподаткування страхових організацій

в Україні на визначені податковим законодавством податкові різниці наведено на рис.

З наведеного випливає, що податкові різниці мають врахувати розбіжності у порядку визначення страхових резервів за бухгалтерським і податковим підходами. Фактично згадана методика Нацкомфінпослуг відображатиме податковий підхід до обліку страхових резервів, який буде відрізнятися від бухгалтерського, бо інакше її запровадження було б безпідставним. Оскільки Нацкомфінпослуг поки що розроблено тільки проект розпорядження про внесення змін до Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя, то присутні ризики, пов'язані з неможливістю чіткого дотримання страховиками норм ПКУ щодо врахування специфічних для страхових компаній податкових різниць [19]. Також доцільно згадати про ще одну дуже важливу правову норму (пп. 134.1.1 п. 134.1 ст. 134 ПКУ), згідно з якою платники податку на прибуток, у котрих річний дохід від будь-якої діяльності (за вирахуванням непрямих податків), розрахований за правилами бухгалтерського обліку за останній річний звітний (податковий) період не перевищує 20 млн грн, можуть не коригувати фінансовий результат до оподаткування на усі встановлені різниці (крім від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років) [14]. Інше кажучи, невеликі страховики, які протягом останніх років скоротили сумарний обсяг діяльності до встановленого ліміту, можуть ігнорувати складний механізм коригувань оподаткованого прибутку на згадані різниці. Разом з тим, оскільки однією з податкових різниць, що скорочує фінансовий результат до оподаткування страхової організації, виступає нарахований податок на дохід за ставкою 3%, то за відсутності конкретних правових положень постає питання, чи будуть дозволяти фіскальні органи вирахування з оподаткованого прибутку такого податку з доходу у разі, коли мала страхова компанія скористається своїм правом не коригувати оподатковуваний прибуток на усі інші встановлені податкові різниці.

Помітною відмінністю теперішнього порядку справляння податку на дохід стало цілком логічне виключення зі складу об'єкта оподаткування вказаним податком низки інших, аніж страхові платежі (внески, премії), доходів, нарахованих страховиком при здійсненні страхової діяльності, які раніше до нього належали (інвестиційний дохід страховика від розміщення коштів резервів страхування життя; суми винагород за укладеними договорами страхування, співстрахування та перестрахування; доходи від реалізації права регресної вимоги страхової організації до страхувальника чи іншої особи, яка є відповідальною за заподіяні збитки, в частині їхнього перевищення над виплаченими страховими відшкодуваннями; суми винагород за надання послуг сюрвейєра, аварійного комісара й аджастера, страхового брокера й агента; суми повернення частки страхових платежів за договорами перестрахування у випадку їхнього дострокового припинення; винагороди і тантьєми за договорами перестрахування тощо).

Суть ще однієї розбіжності зводиться до того, що до 01 січня 2015 р. одержані страхові платежі (внески, премії) від перестрахувальних операцій враховувалися при обчисленні оподатковуваного доходу, а перераховані перестраховим компаніям за договорами перестрахування – віднімалися від нього. Тоді як чинною редакцією Податкового кодексу передбачено, що до оподатковуваного доходу не включаються страхові платежі (внески, премії) за договорами перестрахування (пп. 141.1.2 ПКУ). Більше того, згідно з роз'ясненнями Державної фіскальної служби України до об'єкта оподаткування податком на дохід від страхової діяльності не додаються “вхідні” (отримані) та не віднімаються “вихідні” (передані) перестрахові платежі (внески, премії) [10; 21]. Таким чином, можна зробити логічний висновок, що “вхідне” та “вихідне” перестрахування буде враховуватися виключно при визначенні прибутку, який оподатковується відповідним податком за загальноприйнятою ставкою у розмірі 18%.

Тому, на нашу думку, більш виваженим є науково-методичний підхід, коли при обчисленні оподатковуваного доходу одночасно враховуються як

“вхідні”, так і “вихідні” перестрахові платежі. З приводу окремих суспільно важливих видів страхування можна констатувати, що, як і раніше, вони оподатковуються по- датком на дохід за пільговою (нульовою) ставкою. Проте з 01 січня 2015 року до їхнього переліку, крім договорів довгострокового страхування життя, були додатково включені договори добровільного медично- го страхування та договори страхування в межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема договори страхування додаткової пенсії. Кожен з перелічених дого- ворів отримав чітке юридичне визначення із зазначенням вимог щодо їхнього укладання та виконання (пп. 14.1.52, 14.1.521, 14.1.522 ПКУ) [14]. Зрозуміло, що навіть формальна невідповідність договорів згаданим критеріям стане для податкових органів приводом для застосування вищої ставки податку на дохід у розмірі 3%.

Окрім описаних вище суперечностей, відсутності правових норм прямої дії та тех- нічної неврегульованості окремих питань, можна виокремити й інші проблемні та дискусійні моменти діючого режиму оподатку вання фінансових результатів діяльності страхових організацій в Україні. Насамперед, хочемо виокремити наяв- ність семантичної колізії між визнанням по- датку зі страхових платежів (внесків, премій) за ставкою 3% частиною податку на при- буток, на яку скорочується фінансовий ре- зультат до оподаткування, та економічною природою першого, бо за своєю сутністю по- даток з валових страхових доходів – це одна з модифікацій непрямого податку з обороту. За інформацією Ліги страхових органі- зацій України, проти вирахування податку на дохід з оподатковуваного прибутку ви- ступають всесвітньо відомі закордонні ау- диторські компанії (“велика четвірка”), які також не вважають 3% податок з обороту податком на прибуток, що справляється за загальною ставкою 18%, і не визнають його податковим активом, а зараховують такий фіскальний платіж до інших витрат майбутніх періодів. Описана позиція чітко відображена у відповідних аудиторських звітах, якими підтверджується достовір- ність річної звітності українських страхових компаній [24]. Крім того, ми погоджуємося з С.В.

Черв'яком, що віднімання суми на- рахованого страховиком податку на дохід при визначенні об'єкта оподаткування по- датком на прибуток (пп. 136.2.1 ПКУ) при певних співвідношеннях фінансового результату до оподаткування та нарахованих премій повністю не вирішує проблему по- двійного фіска: спочатку – податком на дохід, потім – податком на прибуток [19]. Зрозуміло, що при запровадженні па- ралельного справляння двох згаданих податків законодавці керувалися міркуван- нями покращення наповнення бюджетів за рахунок посилення податкового тягара для недобросовісних страхових компаній та унеможливлення використання страховиками псевдоперестрахування, а підприємствами- страхувальниками – схем фіктивного стра- хування для мінімізації оподатковуваного прибутку. Більше того, з теоретичної точки зору, такий крок мав би сприяти вирівню- ванню податкового навантаження у сфері страхового бізнесу щодо інших секторів на- ціональної економіки, у яких підприємства сплачують і податок на прибуток, і ПДВ. Так, за кордоном податок на дохід страхових ор- ганізацій фактично виконує роль своєрідної альтернативи ПДВ чи додаткового інстру- менту державного регулювання страхового ринку. Разом з тим, викликає певні сумніви твердження, що “змішана” система оподаткування фінансових результатів діяльності страховиків призведе до описаних позитив- них наслідків. Так, в умовах недосконалого державного регулювання і пруденційного нагляду за страховим сектором, а також не- ефективного податкового контролю, оподаткування прибутку страхових організацій у його сучасному вигляді не зможе остаточно вирішити проблему використання схем формально легітимного чи нелегального ухилення від виконання податкових зобов'язань щонайменше з двох таких причин:

- 1) використання прибутку як об'єкта оподаткування створює значно більше можливостей для штучного завищення та маневрування витратами страхових компаній шляхом їхнього віднесення до різних звітних податкових періодів. Завдяки цьому можна істотно знижувати розмір оподатко- вуваного прибутку та мінімізувати обсяг на- рахованого податку;

2) за відсутності у законодавстві чіткого переліку доходів і витрат страхових організацій, який враховує специфіку страхового технологічного циклу, а також методики Нацкомфінпослуг щодо розрахунку податкових різниць, що пов'язані з формуванням страхових резервів, на які коригується оподатковуваний прибуток, фіскальним органам буде достатньо складно виявляти та доводити факти податкових правопорушень. Як результат, ефективність податкового контролю у сфері страхового бізнесу буде низькою. А, з іншого боку, відсутність норм прямої дії зумовлюватиме двояке трактування законодавчих положень щодо оподаткування страховиками та податківцями, внаслідок чого виникатимуть спори при перевірках правильності нарахування та сплати страховими компаніями податку на прибуток, зростатимуть ризики застосування до них штрафних санкцій, а також витрати страхових організацій на підготовку апеляцій і позовів, юридичний супровід відповідних справ у судових інстанціях тощо.

Висновки. Результати проведеного дослідження дають змогу сформулювати такі висновки та узагальнення. При збереженні нинішнього податкового режиму, що загалом відповідає світовій практиці оподаткування страхових компаній прямим податком на прибуток (corporate income tax) і непрямим податком зі страхових премій (insurance premium tax), доцільно чітко розмежувати вказані фіскальні платежі, усунути виявлені недоліки та вдосконалити методики їхнього обчислення, а саме:

1. Доопрацювати чинну нормативно-правову базу, що регламентує справляння податку на дохід і податку на прибуток страховиків в Україні в частині:

- врахування при визначенні оподатковуваного доходу сум “вхідних” (отриманих) і “вихідних” (переданих) страхових платежів (внесків, премій) за перестраховувальними операціями;

- чіткого та зрозумілого визначення переліку витрат, які враховуються при розрахунку фінансового результату страховика до оподаткування; – встановлення переліку та затвердження науково обґрунтованої методики

обчислення різних типів страхових резервів, що враховуються при визначенні оподатковуваного прибутку. При цьому до цільно здійснювати поступову відмову від зайвих страхових резервів при збереженні їхнього необхідного мінімуму з урахуванням можливості адаптації до вітчизняних реалій зарубіжного досвіду обчислення сум відрахувань на формування таких резервів;

– детального та зрозумілого прописування у вітчизняному Податковому кодексі сукупності правових норм щодо справляння податку на прибуток і податку на дохід зі страхових організацій, які спеціалізуються на страхуванні життя та довгостроковому пенсійному страхуванні, що дасть змогу сформувати ефективний і транспарентний механізм податкового регулювання цього суспільно важливого виду страхування в Україні.

2. Запровадити преференційний режим оподаткування прибутку малих страхових організацій шляхом встановлення прогресивної шкали податкових ставок залежно від вартісних показників масштабів страхової діяльності, а також надання їм можливості одержання спеціального податкового кредиту. На наш погляд, пільгове оподаткування фінансових результатів діяльності невеликих страхових компаній стимулюватиме перетікання фінансового капіталу з інших галузей економіки в сектор страхового бізнесу, сприятиме розвитку добросовісної конкурентної боротьби за клієнта та зростанню якості страхових послуг.

3. Для податкового стимулювання слаборозвинутого вітчизняного страхового ринку доцільно поступово знижувати ефективну ставку податку на прибуток страховиків. Звичайно, в умовах низької рентабельності класичних страхових компаній в Україні оподаткування прибутку на рівні нижче 18% (діюча на сьогодні податкова ставка) може призвести до тимчасового скорочення надходжень до бюджету від цього сектору економіки. Проте, на нашу думку, зменшення податкового тягара створить додатковий стимул для динамічного розвитку національного страхового ринку, підвищення конкурентоспроможності українських страховиків, а

отже, в майбутньому відбудеться значне зростання фіскальних платежів від страхових компаній. Перспективи подальших досліджень полягають, зокрема, у критичному вивченні зарубіжного досвіду оподаткування фінансових результатів діяльності страховиків на предмет його імплементації в Україні з урахуванням національних особливостей і реалій з метою удосконалення податкового режиму для національного сектору страхового бізнесу.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОПОДАТКУВАННЯ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УКРАЇНІ

3.1 Досвід зарубіжних країн щодо практики оподаткування страхової діяльності

Досягнення стабільного економічного зростання є важливою метою будь-якого уряду, адже це дає змогу більш повно забезпечувати потреби його виборців. Низькі податки, їх незначна кількість сприяють економічному зростанню, покращенню добробуту не лише окремих платників, але й усього суспільства. Проте не кожна держава, фінансуючи виконання своїх функцій, може дозволити собі дотримання цього правила. У тих країнах, де через податки перерозподіляється значна частина ВВП і гранична вартість оподаткування перевищує граничну вигоду, можливий негативний результат, який проявляється у більш низькому економічному зростанні, зменшенні стимулів до праці і збільшенні безробіття. В основі досліджень з теорії економіки оподаткування лежить проблема спотворення ефектів оподаткування, саме тому сучасні економісти у своїх працях ставлять за мету віднайти такі податки, їх побудову, структуру, які б якнайменше здійснювали такий негативний вплив на рішення економічних суб'єктів [7]

Загалом же, податки на доходи мають найбільший негативний вплив на економічне зростання, натомість податки на нерухоме майно є найбільш оптимальними. Окрім цього, податки на доходи фізичних осіб більш негативно впливають на економічне зростання, ніж податки на споживання, через те, що вони є більш прогресивними, а також оподатковують доходи від заощаджень та інвестицій. Податок на рухоме майно фізичних осіб має найменший несприятливий вплив на ВВП на душу населення порівняно із ситуацією, коли базою оподаткування є майно корпорацій. Високі граничні ставки оподаткування демотивують інвесторів, знижуючи терміни окупності таких інвести-

цій, а тому в сучасних умовах нестабільного економічного розвитку потрібно приймати досить виважені рішення в галузі податкової політики. Податки на доходи корпорацій особливо шкідливі для економічного зростання, адже вони впливають на інвестиційну поведінку корпорацій, які вносять значний вклад у загальний обсяг виробництва країни. Специфіка негативного впливу цього виду оподаткування в Україні полягає в тому, що вітчизняний корпоративний сектор, на відміну від малого бізнесу, робить найбільший внесок у економічне зростання, а відтак вплив на ВВП є набагато відчутнішим, ніж у високорозвинених країнах, де саме малий бізнес є локомотивом зростання ВВП [8]. У розвинених країнах, до яких прагне долучитися Україна, розвиток малого та середнього бізнесу – це запорука стабільності національної економіки та добробуту значної частини громадян. Система оподаткування України виконує переважно фіскальну функцію, а стимулювальна функція використовується недостатньо. Необхідно зазначити, що ставка податку на доходи фізичних осіб у країнах світу є значно вищою, ніж в Україні. Серед держав-членів ЄС найвищі прогресивні ставки податку мають Данія – 52 %, Швеція – 56 %, Нідерланди – 52 %, Австрія – 50 %, Німеччина – 47 %. Найнижчі ж обсяги зафіксовано у Румунії – 16 %, Словаччині – 19 %, Чехії – 15 %, Литві – 15 %, Болгарії – 10 % [4]. У структурі податків національної економічної системи залишається дисбаланс у бік прямих податків, які створюють значне податкове навантаження з високими граничними ставками на робочу силу і капітал. Так, у 2013 р. бюджетні надходження становили 41 % ВВП, на податкові навантаження припадало 35 % ВВП. За логікою, такий рівень податкового навантаження є близьким до середніх показників для країн – нових членів ЄС [5]. На наш погляд, цю проблему необхідно вирішувати шляхом поступового зниження частки бюджету уряду в економіці та створюючи умови для широкого залучення приватного сектору. Незважаючи на те, що, за даними звіту "Стратегічний вибір щодо прискорення та підтримки зростання", підготовленого Світовим банком у 2015 р., за період між 2013 і 2015 рр.

структура податків в Україні поліпшилася, здійснено низку позитивних реформ, граничні ставки прямих податків, середнє податкове навантаження і витрати, пов'язані з виконанням податкового законодавства, залишилися порівняно високими. Поділяємо думку фахівців, що фіскальний простір неможливо забезпечити шляхом підвищення податкових ставок або за допомогою адміністративних процедур, які стримують самостійне виконання податкового законодавства. На сьогодні загальний рівень оподаткування в Україні, за оцінкою Світового банку, становить 45- 46 %, що помітно вище за середньосвітовий (35 %). Після зниження ставок у 2014 р. рівень податків буде вже близько 40 %. Серед позитивних моментів фахівці Світового банку зазначають консолідацію України, оптимізацію місцевих податків і реформування податку на прибуток для страхових компаній. За дослідженнями відомої консалтингової компанії KPMG, яка вивчала податкове навантаження у 81 країні, податкові збори з громадян різних країн, які заробляють 100-300 тис. дол. США за рік, у 2011 р. зросли на 0,3 %, а у 2010 р. вони, навпаки, знизилися на 0,3 %. Одним із чинників, що останнім часом визначають напрям реформування податків на доходи в постсоціалістичних країнах – нових членах ЄС, є податкова конкуренція, спрямована на створення найсприятливіших умов для залучення прямих іноземних інвестицій. Наслідком цієї конкуренції стало зниження ставок податку на прибуток у Польщі з 34 до 19 %, Чехії з 35 до 26 %, Латвії з 25 до 15 %, Литві з 29 до 15 %, а також запровадження в Литві та Естонії пропорційного податку з доходів громадян за ставками, відповідно, 33, 25 і 24 %. Болгарія у 2008 р. запровадила єдиний податковий податок для всіх громадян обсягом 10 %, який є одним з найнижчих у світі [6]. У рейтингу податкових систем "Paying Taxes", підготовленому Світовим банком спільно з міжнародною мережею компаній "Pricewaterhouse Coopers", Україна у 2010 р. посіла 181 місце зі 183 досліджуваних країн. Індекс є середнім показником країни за дев'ятьма індикаторами, кожен з яких має однаково важливе значення: реєстрація підприємств, отримання дозволів на будівництво, реєстрація власності,

кредитування, захист інвесторів, оподаткування, міжнародна торгівля, забезпечення виконання контрактів, ліквідація підприємств [4]. Попереду України в останній десятці розташовуються латиноамериканські та африканські країни – Ямайка, Панама, Гамбія, Болівія, Венесуела, Чад, Конго, а за нею лише Центрально-Африканська Республіка та Білорусь. У першій десятці за простотою сплати податків розташувалися Мальдівська Республіка, Катар, Гонконг, Сінгапур, Об'єднані Арабські Емірати, Саудівська Аравія, Ірландія, Оман, Кувейт і Канада. За даними досліджень, кількість платежів, які протягом року сплачує середньостатистичне українське підприємство, сягає 135. Для порівняння, у Швеції таких платежів два, а в Гонконгу, Катарі та у Мальдівській Республіці – по три. При цьому за часом, який підприємства та підприємці в середньому витрачають на заповнення звітності й сплату податків, Україна опинилася на 174 місці – 657 годин за рік [6]. Як відомо, існує певна межа, за якої підвищення ставок і кількості податків матимуть зворотний ефект – зменшення надходжень до державної скарбниці. Для того, щоб не погіршувати ситуацію, потрібно формувати стабільне та збалансоване податкове законодавство, реалізовувати політику інформаційної відкритості у сфері державних фінансів, оптимізувати кількість податків і зборів, спрощувати їх адміністрування тощо. Ми вважаємо, що в процесі реформування податкової системи України, необхідно також враховувати досвід країн Східної та Центральної Європи, а саме окремих постсоціалістичних країн, серед яких доцільно розглянути досвід Угорщини, яка зробила певний прорив у власній системі оподаткування.

Досвід зарубіжних країн щодо практики оподаткування страхової діяльності засвідчив, що єдиних підходів та механізмів до оподаткування немає. Тому цим проаналізуємо систему оподаткування страхової діяльності в деяких країнах.

У Великій Британії компанії, які не займаються страхуванням життя, оподатковуються за звичайною ставкою податку на прибуток; доходи, отри-

мані від інвестиційної діяльності, оподатковуються окремо як доходи від комерційної діяльності, а не страхової. У 1994 р. було запроваджено податок на договір страхування (податок на страхові премії), який сплачується із сум страхових премій і його ставка становить 4 %. Таким податком не обкладаються договори перестрахування, довгострокові договори страхування бізнесу, а також договори страхування комерційних суден, повітряних суден, ризики, які знаходяться за межами Великобританії, іноземних чи міжнародних вантажоперевезень. До Ііге-компаній застосовується особливий податковий режим, зокрема, до деяких видів страхування життя застосовуються податкові пільги (по-життєве страхування), а договори страхування життя, які укладаються більш ніж на 10 років у межах сум, встановлених законодавством, виключаються із бази оподаткування.

Німецькі страхові компанії сплачують податок на прибуток так само, як й інші суб'єкти господарювання. Запроваджено податок на страхування (податок на страхові премії) - податок, який стягується із страхувальника резидента, але сплачується через страхові компанії і розмір його залежить від суми страхових премій. Такий податок не сплачується з договорів страхування життя, медичного страхування, перестрахування, а також з усіх видів соціального страхування. Ставка податку дорівнює 15 %.

Франція є країною з досить високими податковими ставками, у тому числі й для страхової діяльності: страхові компанії сплачують корпоративний податок, розмір якого становить 33 %, податок на страхові премії (7-30 %), податок на дохід від інвестиційної діяльності.

В *Австрії* оподаткування діяльності страховиків регулюється законом про податок на страхування, за яким базою для оподаткування є страхові премії, а також оподатковуються витрати на укладання договору страхування та виготовлення страхового поліса. Податок включається у розмір страхової премії. Залежно від видів страхування сплачується різний розмір податку: страхування життя - 4 % (ставка податку збільшується до 11 %, якщо такі

договори укладаються на строк менше 10 років); страхування на випадок хвороби -

I.%; страхування від нещасних випадків - 4 %; страхування від пожеж -

II.%. Не підлягає оподаткуванню в Австрії перестрахування та страхування експорту капіталу.

Фінські страхові компанії сплачують податок на прибуток за ставкою 29 % і розраховується такий податок на основі прибутку, вказаного у звіті про прибутки і збитки. Дохід від інвестиційної діяльності страхової компанії не оподатковується. Податок на страхові премії сплачується із сум страхових премій за договорами страхування, які стосуються страхування майна та ін-ттих інтересів. Такий податок не застосовується до сум страхових премій за договорами особистого страхування, перестрахування, договорами страхування вантажів, що імпортуються у Фінляндію, а також ті, що експортуються із Фінляндії чи проходять через Фінляндію транзитом, а також до договорів страхування транспортного обладнання. Такий податок сплачує страхова компанія, якщо свою діяльність вона здійснює на території Фінляндії. Якщо страхова компанія не здійснює діяльності на території Фінляндії, податок сплачує страхувальник. Ставка податку становить 22 % із суми страхових премій. Крім цих податків, страхові компанії Фінляндії сплачують податок на утримання доріг, а також податок на утримання пожежних бригад (ставка податку - 1,2 %-5,8 % від сум страхових премій).

Швеція також має свої особливості та механізми щодо оподаткування страхових компаній. Страхові компанії, які здійснюють страхування інше, ніж страхування життя сплачують податок на прибуток у розмірі 28 %, своєю чергою, іноземні компанії сплачують податок на страхові премії у розмірі 2 %.

Щодо страхування життя, то оподатковується тільки групове страхування життя, яке проводиться за кошти роботодавця. Якщо таке страхування здійснює шведська страхова компанія, то ставка податку встановлена у розмірі 45 %-95 % від суми страхових премій. Якщо таке страхування здійснює

іноземний страховик, то податок становить 81,83 %-95 % страхової премії. Відповідальність за своєчасну сплату податку несе шведська страхова компанія, а якщо такий поліс виданий іноземним страховиком, то відповідальність за своєчасність сплати податку покладена на страхувальника.

У *Kumai* ставки оподаткування для страхових компаній є дещо завищеними. Податок на доходи китайських страхових компаній становить - 33 %, а для іноземних страховиків його розмір - 15 %. Зокрема, якщо іноземна страхова компанія має досвід роботи на страховому ринку більше 10 років, капітал у розмірі більше 10 млн. дол., то у перший рік роботи на китайському ринку така компанія звільняється від оподаткування, у другий і третій роки - ставка податку зменшується удвічі.

Існуюча система оподаткування страхових компаній в країнах СНД показала свою неефективність. Наприклад, в Азербайджані за 1994-2002 рр. частка податку на прибуток у сукупних страхових преміях становила 1,2 %, а в масштабах країн СНД цей показник змінюється у межах 1-5 %

Отже, встановлені ставки податку на прибуток страхової компанії у більшості країнах Європи вищі від українських. Так, в Австрії загальна ставка податку на прибуток становить 34 %, в Бельгії - 40,17 %, в Данії - 30 %, в Греції - 35 %, в Ірландії - 36 %, в Італії - 52,2 %, в Нідерландах - 35 %, в Португалії - 39,6 %, у Великій Британії - 31 %, у Фінляндії - 29 %, у Швеції - 28 %, в Китаї - 33 % [1].

Що стосується ставки податку на прибуток українського страховика, то вона диференційована залежно від того, яким видом діяльності займається страховик. Так, прибуток від страхової діяльності зі страхування ризиків, який визначається відповідно до п.156.1 ПКУ, оподатковується за ставкою 16 %, проте у відповідності з перехідними положеннями вона набуде чинності з 1 січня 2014 року. А от протягом 2011-2013 років ставка податку буде такою:

з 1 січня 2011 року до 31 березня 2011 року - 25%; з 1 квітня 2011 року до 31 грудня 2011 року - 23 %; з 1 січня 2012 року до 31 грудня 2012 року -

21 %; з 1 січня 2013 року до 31 грудня 2013 року - 19 %; з 1 січня 2014 року - 16 %

У Великій Британії до life- компаній застосовується особливий податковий режим, зокрема, до деяких видів страхування життя застосовуються податкові пільги (по-життєве страхування), а договори страхування життя, які укладаються більш ніж на 10 років у межах сум, встановлених законодавством, виключаються із бази оподаткування. Німецькі страхові компанії не сплачують податок на прибуток з договорів страхування життя, медичного страхування, перестрахування, а також з усіх видів соціального страхування. У Швеції оподатковується лише групове страхування життя, яке проводиться за кошти роботодавця [1].

Досвід зарубіжних країн щодо практики оподаткування страхової діяльності засвідчив, що єдиних підходів та механізмів до оподаткування, особливо страхування життя, немає, однак існує певна тенденція до зниження або анулювання ставок «соціальних» податків, таких як на страхування життя, медичне страхування, тощо.

3.2 Проблеми оподаткування страхових компаній України та шляхи їх вирішення

Поступовий процес трансформації економіки вимагає від системи оподаткування, як інструменту державного регулювання економічних і соціальних процесів, враховувати інтереси держави, підприємницьких структур та громадян. В той час практика свідчить про низький рівень ефективності вітчизняної моделі оподаткування страхових компаній, її неадекватність умовам функціонування ринкового господарства.

Зростання прибутковості й рентабельності роботи страхової організації досягається через постійну узгодженість її доходів та витрат в цілому по

страховому фонду. Особливо привабливим є стабільне перевищення обсягів доходів над витратами, чим досягається фінансова стійкість всіх або переважної більшості страхових операцій. В основі її забезпечення лежать, насамперед, раціональні величини тарифних ставок (вигідні страховику й прийнятні для страхувальників), а також необхідний рівень концентрації коштів в страховому фонді. Саме при цій умові досягається необхідне територіальне і в часі рознесення збитку.

На концентрацію засобів страхового фонду безпосередньо впливає постійно зростаюче число страхувальників й застрахованих об'єктів.

Забезпечення фінансової стійкості страхового фонду може аналізуватись з боку встановлення ймовірності недостатності коштів для страхових виплат в певному році та в аспекті співвідношення доходів й витрат страховика за звітний період.

Основним рушієм дискусії, навколо оподаткування страхових послуг, стала зростаюча тривога з приводу існуючих сьогодні широких можливостей для виведення за межі вітчизняної податкової системи масштабних коштів з використанням схем за участю страхових компаній. Система оподаткування страховиків істотно відрізняється від системи прийнятої для типового господарського товариства, що пов'язано з її особливим статусом. Через таку особливість страховий ринок несе податкове навантаження, яке не можна співвіднести з навантаженням інших галузей економіки. Зокрема, базою оподаткування страхових операцій є обсяг отриманих страховими компаніями премій, зменшений на розмір платежів, здійснених цими компаніями з метою перестрахування. До обрахованої таким чином суми застосовується ставка податку у розмірі 3% (крім операцій довгострокового страхування життя, які оподатковуються за ставкою 0%) [6, ст. 156]. Такий особливий податок був запроваджений з метою замінити звичайний - розрахований на основі валових доходів та валових видатків - податок на корпоративний прибуток.

Причиною застосування особливого порядку оподаткування податком на прибуток доходів від страхової діяльності вочевидь є ряд технічних складностей, що виникають при обрахування валових доходів та валових витрат страхової організації, оскільки її доходи та видатки суттєво рознесені в часі та припадають на різні звітні періоди.

Будь-який альтернативний податок, запроваджений на заміну податку на корпоративний прибуток, повинен ставити страховий бізнес в умови, що є принаймні наближено рівними до умов роботи інших підприємницьких структур, а також забезпечувати еквівалентний набір економічних стимулів для кожного із видів діяльності. У протилежному випадку створюватимуться потужні стимули для податкового арбітражу, тобто для штучного переведення прибутків із секторів в вищий податковим навантаженням до сектору із нижчим задля зменшення власних податкових зобов'язань.

Можна виділити два найпроблемніших елементи оподаткування страхової діяльності, що відкривають безпосередні можливості для податкового планування і відтак потребують вирішення. По-перше, це норма, яка дозволяє страховим компаніям списувати обсяги перестрахових виплат, а, по-друге, власне рівень ставки податку та база, до якої вона застосовується. Усунути ці схеми можна двома способами - перевірши страхові компанії на загальну систему оподаткування або в межах існуючої системи, усунути можливість зменшення об'єкта оподаткування на перестраховування.

Ідеальний спосіб оподаткування страхового бізнесу полягає у стягненні податку безпосередньо з корпоративного прибутку страхової компанії. Така система ставила би страховий бізнес у рівні умови з іншими підприємницькими структурами і не створювала б економічних стимулів до податкового планування. Пряме оподаткування страхових прибутків покликане максимально точно зіставити валові доходи та витрати компанії з метою коректного підрахунку чистого прибутку. Попри те, що пряме оподаткування таких прибутків потребує надзвичайно кропіткої роботи з

розробки адекватних податкових норм, воно все ж таки є можливим і його застосовують у багатьох країнах.

Більше того, у більшості розвинених податкових систем поширеною є практика паралельного застосування податку на прибуток страхових компаній із певною формою альтернативного податку на страхову діяльність (крім валового обсягу премій, альтернативною базою оподаткування можуть бути активи, капітал, обсяг страхових резервів або страхових трансакцій). Однак у багатьох цих країнах прямий податок співіснує з податком на валовий обсяг премій (щоправда, без зменшення його на обсяг перестрахових платежів), хоча причини для паралельного застосування цих інструментів відрізняються між країнами.

Складність податкового обліку страхової діяльності зумовила застосування в Україні особливої системи оподаткування страховиків (3% оподаткування валових доходів), що призвело до використання страхування в «тіньових» схемах ухилення від оподаткування. З огляду на це, податкова політика у сфері страхової діяльності потребує подальшого реформування, яке полягає у переході від оподаткування валових премій до оподаткування прибутку страхових компаній.

Існування різних підходів до оподаткування реального сектора економіки та видів страхової діяльності призводить до стимулювання переведення доходів із секторів з вищим податковим навантаженням у сектор страхування, де воно значно нижче. Такий стан справ викликав занепокоєння як державних податкових органів, так і уряду. Адже саме різний рівень оподаткування є передумовою для запровадження фінансових схем участі страхових організацій з метою мінімізації податків.

Заслуговує на увагу той факт, що існуюче оподаткування в страховій галузі має багато протиріч. Основна операційна діяльність включає надходження та витрати, які оподатковуються за різними ставками й мають різний об'єкт оподаткування. Повернуті суми зі страхових резервів, відраховані в попередні періоди, були вже враховані в попередньому періоді

при оподаткуванні валових страхових платежів, крім переданих у перестраховання резиденту. Після повернення зі страхових резервів у новому періоді держава знову оподатковує ці кошти за ставкою 19%, враховуючи ці грошові надходження у складі валового доходу страховика. Однак, очевидно, що цей дохід було отримано за основною операційною діяльністю.

Отже, це призводить до подвійного податкового навантаження на страховиків, хоча за логікою відсутності подвійного оподаткування цього не повинно бути.

Іншим прикладом подвійного оподаткування є перестрахова діяльність резидента у страховика-нерезидента. Перший раз здійснюється оподаткування валових страхових платежів, оскільки зменшується сума таких платежів лише в разі перестраховання у резидента. Тому якщо страховик-резидент спрямує кошти до перестраховика-нерезидента, держава знову оподатковує такі кошти залежно від рейтингу фінансової надійності нерезидента.

Більшість учасників класичного страхового ринку України індиферентно ставляться до вибору системи оподаткування. Для побудови системи управління страховими податковими ризиками у страховій галузі важливо, щоб це була єдина ставка, а також було передбачено перехідний період як мінімум на два роки. Але підхід до питання оподаткування страхової діяльності повинен бути збалансованим, бо зростання ставки оподаткування може призвести до подорожчання страхових послуг та збільшить собівартість страхового поліса до невиправданих сум.

Виявлені проблеми оподаткування діяльності страхових компаній потребують вирішення за допомогою використання податкової оптимізації та вдосконалення податкової політики, оскільки в сучасних умовах це питання набуває особливої значимості.

Сутність концептуальних напрямів удосконалення податку з прибутку полягає у тому, щоб:

об'єктом оподаткування обрати прибуток як підсумок роботи за звітний період;

базу податку визначати як різницю між валовими доходами та валовими витратами й амортизацією;

до бази оподаткування застосовувати звичайну ставку податку, встановлену для усіх платників податку.

Однією з альтернатив є запровадження змішаної системи оподаткування прибутку й валових доходів страховиків. Ставки податку слід диференціювати залежно від частоти реалізації ризику (чим вища ймовірність настання страхового випадку, тим меншою має бути ставка податку). Запровадження змішаної системи оподаткування поставить страхові компанії в рівні ринкові умови господарювання з іншими видами діяльності, зменшить ризик банкрутства більшості з них, а також дасть можливість зберегти існуючу тенденцію росту надходжень по податку прибуток страховиків у бюджет, істотно скоротить обсяги податкової оптимізації, дасть поштовх для розвитку класичного страхування, що є постачальником інвестиційних ресурсів на потребі розвитку економіки.

Отже, як висновок до даного розділу можна зробити що все ж таки оподаткування страхових компаній на сьогодні є далеко не ідеальним, в ньому існує багато не достатків, через які бюджет не доотримує через малу відсоткову ставку та махінації що проводять страхові компанії.

Оподаткування прибутку страхових організацій має свої особливості, оскільки страхова діяльність виконує захисну функцію. Страхова організація може здійснювати страхову, інвестиційну, фінансову та іншу діяльність. Тому застосовується змішаний тип оподаткування прибутку від різних напрямів діяльності.

В сучасних умовах йдеться дискусія щодо переходу оподаткування прибутку страхових компаній на загальну основу, що є недоцільним, як вважають представники з боку страховиків. Застосування 19-ти% ставки призведе до поглиблення податкового навантаження на страхові компанії.

Оподаткування сфери страхових послуг має багато недоліків і проблем. Альтернативний податок на страхові премії, загальний податок на прибутки від іншої діяльності спонукає страхових організацій до застосування схем ухилень від сплати, тобто призводить до порушень податкового законодавства.

Удосконалення механізму оподаткування підприємств у тому числі й страхових компаній повинно здійснюватися на державному рівні, тобто шляхом прийняття відповідних законів. Треба не тільки покращувати кількісно - технічні аспекти податків та зборів (знижувати ставки, розширювати податкову базу та ін.), а й модифікувати обліково-інформаційні аспекти, тобто вдосконалювати податкову звітність, максимально наближувати податковий та бухгалтерський облік, впроваджувати системи компютеризовані програми сплати податків та зборів.

Досвід країн, що пережили досить важкий економічний стан, аналогічний тому, в якому сьогодні опинилася Україна, свідчить про те, що суспільство може вирішити цілу низку економічних, соціальних та політичних проблем за допомогою збільшення кількості об'єктів недержавного страхування, розширення спектру страхових послуг, що відповідно сприятиме вирішенню проблем оподаткування страхової діяльності.

Якісні та кількісні данні у курсовій роботі були взяті та опрацьовані із Податкового Кодексу України, Сайту державного казначейства, та окремих авторів які посилаються на податкове законодавство.

Отже, питання оподаткування страхових компаній в Україні не є закінчене та ведуться дискусії щодо способу оподаткування та бази оподаткування страхових компаній, що буде «золотою серединою» між мінімальним податковим тиском на страховиків та максимально можливими податковими надходженнями.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

В дипломній роботі розглядаються особливості оподаткування страхових компаній в Україні. Для виконання проекту слід ознайомитися з організацією роботи кабінету фінансового відділу та узагальнення висновків щодо удосконалення системи фінансової звітності.

Відділ розташований в адміністративній двоповерховій будівлі страхової компанії на другому поверсі, вікна окремого кабінету виходять на автомобільну стоянку працівників установи.

Приміщення обладнане приладами, які забезпечують комфортні умови праці, а саме:

1. Обладнання, яке безпосередньо забезпечує робочий процес (персональний комп'ютер та периферійні пристрої, що входять до їх складу, копіювальний апарат, принтер, телефон, факс, модем);
2. Обладнання, яке підтримує комфортні умови праці (кондиціонер, електрообігрівач, мікрохвильова піч, електронний чайник, холодильник).

Аналіз потенційних небезпек

Звернемо увагу та проаналізуємо потенційні небезпеки, що можуть виникнути на робочому місці:

- ураження електричним струмом, у наслідок несправності електроболаднання, невиконання правил техніки безпеки при користуванні електричним обладнанням, що може призвести до електротравм або летального наслідку;
- механічне травмування в наслідок не раціонального розташування робочих місць;
- нервово-психічні навантаження в наслідок специфіки виконуваних робіт, що призводить до захворювань загального характеру;

- негативні відносини у колективі в наслідок постійних емоційних зривів, які призводять до підвищених емоційних навантажень;

- кістково-м'язові порушення, у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, ший, рук і ніг, що призводить до ушкодження опорно-рухового апарату;

- негативний вплив електромагнітних, в тому числі і рентгенівських випромінювань при використанні моніторів персональних комп'ютерів (далі ПК) з електронно-променевою трубкою, що призводить до погіршень зору, зниження імунітету;

- недостатнє освітлення виробничих приміщень і робочих місць, у зв'язку з несправністю, або хибного вибору освітлювальних приладів, що призводить до погіршення зору;

- підвищений рівень шуму, який створюється перетворювачем напруги електронно-обчислювальної машини (далі ЕОМ), її технічною периферією, а також людьми, що працюють у приміщенні, і який призводить до погіршення слуху;

- незадовільні параметри мікроклімату робочого місця, у зв'язку із відсутністю приладів, що забезпечують необхідний повітряобмін та опалювальної системи, які можуть викликати загальні захворювання;

- вірогідність загоряння, у зв'язку із несправністю електричного обладнання, недотримання, або порушення правил протипожежної безпеки обслуговуючим персоналом, що призводить до пожежі;

- неправильні дії персоналу в умовах надзвичайних ситуацій, які призводять до паніки та загибелі людей;

- отруєння шкідливими та небезпечними хімічними речовинами, які виділяються у повітря робочої зони при роботі з ПК та офісною технікою.

Заходи по забезпеченню безпеки

У приміщенні офісу застосовується широке різноманіття електроприладів: персональні комп'ютери, принтери, ксерокси, факси, освітлювальні прилади, кондиціонери, побутові електроприлади тощо.

Небезпека ураження електричним струмом при використанні цих приладів з'являється при недотриманні заходів обережності, а також при відмові або несправності цього обладнання. Наслідки ураження електричним струмом залежать від багатьох факторів: опору організму, величини, тривалості дії, роду і частоти струму, шляхів його проходження через життєво важливі органи, умов зовнішнього середовища.

Для запобігання ураження електричним струмом встановлено електроустаткування, яке відповідає вимогам: ПУЕ («Правила устрою електроустановок») і ГОСТ 12.1.030-81 (2001) «ССБТ. Электробезопасность. Защитное заземление, зануление», величина опору захисного заземлення електрообладнання приміщення - 4 Ом; НПАОП 40.1-1.32-01 «Правила устройства электроустановок. Электрооборудование специальных установок», приміщення, в якому розташовуються ЕОМ, різноманітне устаткування, відноситься до класу пожежебезпечної зони П-Па, тому передбачений мінімальний ступінь захисту ізоляції обладнання IP44; ГОСТ 12.1.009-76 (1999) «ССБТ. Электробезопасность. Термины и определения» обладнання офісу має подвійну ізоляцію, яка складається з робочої та додаткової ізоляції; ГОСТ 12.2.007.0-75* (2001) «ССБТ. Изделия электротехнические. Общие требования безопасности» ЕОМ, периферійні пристрої ЕОМ та устаткування для обслуговування, ремонту та налагодження ЕОМ по способу захисту людини від ураження електричним струмом, належать до I класу, оскільки мають подвійну ізоляцію, елемент для заземлення та провід для приєднання до джерела живлення, що має заземлюючу жилу і вилку з заземлюючим контактом. Експлуатація електроустановок і електроустаткування проводиться відповідно до НПАОП 40.1-1.01-97 «Правила безпечної експлуатації електроустановок» та НПАОП 40.1-1.21-98 «Правила безпечної експлуатації електроустановок споживачів»

Ймовірність механічного травмування може виникнути внаслідок не раціонального розташування робочих місць, захаращення робочих місць або

у зв'язку з недбалістю та неухважністю обслуговуючого персоналу. Для виключення травматизму зроблено більш зручне та раціональне розташування робочих місць, таким чином збільшена відстань між ними.

У зв'язку із стресовими ситуаціями та нервово-емоційними навантаженнями у працівників може виникнути ймовірність захворювань загально-невротичного характеру.

З метою зниження нервово-емоційного напруження, стомлення зорового аналізатора, поліпшення мозкового кровообігу, подолання несприятливих наслідків гіподинамії, запобігання втоми, передбачені перерви у роботі – 15 хвилин кожні дві години, а також спеціально обладнане приміщення – кімната відпочинку.

Для оптимізації відносин у колективі проводяться тренінги з залучанням психологів на теми: «Адаптація у новому колективі», «Поведінка в суспільстві».

Для запобігання кістково-м'язових порушень у зв'язку з тривалим статичним напруженням м'язів спини, шиї, рук і ніг необхідно виконувати фізичні вправи 2-3 рази протягом робочого часу.

Заходи по забезпеченню виробничої санітарії та гігієни праці

Внаслідок роботи за ПК, на фізіологію людини негативно впливають електромагнітні випромінювання. Щоб зменшити наслідки впливу на людину та знизити негативні показники у робочій зоні до допустимих значень, згідно з ГОСТ 12.2.007.0-75 «Изделия электротехнические. Общие требования безопасности», вироби, які створюють електромагнітні поля, повинні мати захисні елементи (екрани, поглиначі і т.д.). Вимоги до захисних елементів повинні бути вказані в стандартах та технічних умовах на конкретні види виробів. Згідно з НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин» та ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин», на робочих місцях

обладнаних ПК встановлені рідкокристалічні монітори, які не є джерелами рентгенівського та електромагнітного випромінювань.

Основними причинами недостатньої або нераціональної освітленості робочих місць є несправність або нераціональний вибір освітлювальних приладів.

Незадовільна освітленість на робочому місці або на робочій зоні може бути причиною зниження продуктивності та якості праці, отримання травм. Недостатнє освітлення викликає зоровий дискомфорт, що виражається у відчутті незручності або напруженості. Тривале перебування в умовах зорового дискомфорту призводить до розсіювання уваги, зменшення зосередженості, зоровій і загальній втомі.

У офісному приміщенні, згідно ДБН В.2.5-28-2006 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення» передбачене природне та штучне освітлення. Природне освітлення здійснено через світлові прорізи, які забезпечують коефіцієнт природної освітленості (КПО) не нижче 1,5%. Для захисту від прямих сонячних променів, які створюють прямі та відбиті відблиски на поверхні екранів і клавіатури, передбачено сонцезахисні пристрої, на вікнах встановлені жалюзі або штори.

Розрахуємо необхідне освітлення для приміщення, де його довжина 14 м, ширина 9 м, висота 3,3 м; висота робочої поверхні 0,8 м; числове значення коефіцієнта світильника 1,4; освітленість робочих поверхонь при загальному освітленні (Ен) 300 лк; тип світильника ЛВО; колір стелі, стін, підлоги (рст,рс, рп),%: 50%, 30%, 10%; коефіцієнт запасу (Кз) при проектуванні штучного освітлення 1,4.

1. Розрахувати кількість рядів світильників у приміщенні N_p :

$$N_p = \frac{B}{(H - h_p) \cdot [L / h]}, \text{ шт.} \quad (4.1)$$

де: B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

h_p – висота робочої поверхні, м;

$[L/h]$ – числове значення коефіцієнта світильника.

$$N_p \frac{9}{(3,3 - 0,8) \cdot 1,4} = 2,57 = 3шт$$

2. Визначити максимально припустиму відстань між рядами світильників L_{max} :

$$L_{max} = \frac{B}{N_p}, \text{ м} \quad (4.2)$$

де: B – ширина приміщення, м;

N_p – кількість рядів світильників у приміщенні, шт.

$$L_{max} = \frac{9}{3} = 3\text{ м}$$

3. Визначити значення індексу приміщення i , що характеризує співвідношення розмірів освітлювального приміщення і висоти розміщення світильників:

$$i = \frac{A \cdot B}{(H - h_p) \cdot (A + B)}; \quad (4.3)$$

де: A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

H – висота приміщення, м;

h_p – висота робочої поверхні, м.

$$i = \frac{14 \cdot 9}{(3,3 - 0,8) \cdot (14 + 9)} = 2,2$$

4. Визначити значення коефіцієнта використання світлового потоку η , створюваного світильниками вибраного типу.

$$\eta = 52\%$$

5. Визначити сумарний світловий потік освітлювальної установки у даному приміщенні Φ_Σ :

$$\Phi_\Sigma = \frac{E_H \cdot A \cdot B \cdot k_z \cdot z}{\eta}, \text{ лм} \quad (4.4)$$

де: E_H – рівень нормованого загального освітлення, лк;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

k_z – коефіцієнт запасу ;

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості (відношення середньої освітленості до мінімальної освітленості), як правило дорівнює (для люмінесцентних ламп $z=1,1$);

η – коефіцієнт використання світлового потоку.

$$\Phi_{\Sigma} = \frac{300 \cdot 14 \cdot 9 \cdot 1,4 \cdot 1,1}{0,52} = 111946 \text{ лм}$$

6. Визначити умовну загальну кількість світильників у приміщенні N_{cv}^* :

$$N_{cv}^* = \frac{A \cdot B}{L_{\max}^2}, \text{ шт} \quad (4.5)$$

де: A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

$L_{\max}$ – максимально припустима відстань між рядами світильників,

м.

$$N_{cv}^* = \frac{14 \cdot 9}{3^2} = 14 \text{ шт}$$

7. Розрахувати світловий потік умовного джерела світла Φ_{λ}^* :

$$\Phi_{\lambda}^* = \frac{\Phi_{\Sigma}}{N_{\lambda}^*}, \text{ лм} \quad (4.6)$$

де: Φ_{Σ} – сумарний світловий потік освітлювальної установки, лм;

N_{λ}^* – загальна кількість ламп у світильнику, яка розраховується за формулою:

$$N_{\lambda}^* = N_{cv}^* \cdot n, \text{ шт} \quad (4.7)$$

де: n – кількість ламп у світильнику, шт.

$$N_{\lambda}^* = 14 \cdot 4 = 56 \text{ шт}$$

$$\Phi_{\lambda}^* = \frac{\Phi_{\Sigma}}{N_{\lambda}^*} = 111946 / 56 = 1999 \text{ лм}$$

8. Вибрати тип стандартної лампи з найближчим значенням фактичного світлового потоку лампи Φ_L , і знайти коефіцієнт m (співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи Φ_L^* та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи Φ_L):

$$m = \frac{\Phi_L^*}{\Phi_L} \quad (4.8)$$

$$m = \frac{1999}{1200} = 1,67$$

9. Визначити оптимальну (фактичну) кількість світильників у приміщенні N_{ce} :

$$N_{ce} = N_{ce}^* \cdot m, \text{ шт.} \quad (4.9)$$

де: N_{ce}^* – умовна загальна кількість світильників у приміщенні, шт.

m – співвідношення між розрахунковим світловим потоком лампи та фактичним світловим потоком вибраної стандартної лампи.

$$N_{ce} = 14 \cdot 1,67 = 23,5 = 24$$

10. Визначити фактичну кількість ламп у приміщенні N_L :

$$N_L = N_{ce} \cdot n, \text{ шт.} \quad (4.10)$$

де: N_{ce} – оптимальна (фактична) кількість світильників у приміщенні, шт;

n – кількість ламп у світильнику, шт.

$$N_L = 24 \cdot 4 = 96 \text{ шт}$$

11. Визначити загальну розрахункову освітленість E_p у приміщенні, що створюється при застосуванні стандартних ламп:

$$E_p = \frac{\Phi_L \cdot N_L \cdot \eta}{A \cdot B \cdot k_z \cdot z}, \text{ лк} \quad (4.11)$$

де: Φ_L – фактичний світловий потік вибраної стандартної лампи, лм;

N_L – фактична кількість ламп у приміщенні, шт;

η – коефіцієнт використання світлового потоку;

A – довжина приміщення, м;

B – ширина приміщення, м;

k_z – коефіцієнт запасу;

z – коефіцієнт нерівномірності (мінімальної) освітленості.

$$E_p = \frac{1200 \cdot 56 \cdot 0,52}{14 \cdot 9 \cdot 1,4 \cdot 1,1} = 308,7_{лк}$$

Таким чином, в ході розрахунку я визначила загальну розрахункову освітленість, яка склала 308,7 лк, для мого кабінету кількість рядів світильників – 3шт, фактична кількість світильників у приміщенні – 24шт, а фактична кількість ламп у приміщенні 96шт.

Рівні звукового тиску в октавних смугах частот, рівні звуку та еквівалентні рівні звуку на робочих місцях приміщення відповідають вимогам ДСанПіН 3.3.2.007-98 «Державні санітарні правила і норми роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин» та ДСН 3.3.6.037-99 «Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку». Зниження рівня шуму в приміщенні здійснено за допомогою:

- використання більш сучасного обладнання;
- розташування принтерів та різноманітного устаткування колективного користування на значній відстані від більшості робочих місць працівників;
- переведення жорсткого диска в режим сну (Standby), якщо комп'ютер не працює протягом визначеного часу;
- використання блоків живлення ПК з вентиляторами на гумових підвісках;

Неправильне проектування або несправність систем опалення та вентиляції в приміщенні офісу може призвести до негативних впливів на здоров'я працівників у вигляді простудних захворювань, перегрівань, проблем із дихальними шляхами тощо.

Метеорологічні умови в приміщенні офісу – температура повітря, відносна вологість повітря й швидкість його переміщення відповідають встановленим санітарно-гігієнічним вимогам ДСН 3.3.6.042-99 «Державні

санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень» і ГОСТ 12.1.005-88 (1991) «ССБТ. Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны». Роботи в офісному приміщенні, належать до категорії Іб - легка робота, тому передбачені наступні оптимальні значення параметрів мікроклімату:

- у холодний період року: температура 21-23°C; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,1 м/с;

- у теплий період року: температура 22-24°C; відносна вологість: 40-60%; швидкість переміщення повітря: 0,2 м/с.

Забезпечення таких параметрів мікроклімату досягається оснащенням приміщень пристроями кондиціонування, вентиляції та дезодорації повітря, системами опалювання.

Оптимальні рівні позитивних (n+) і негативних (n-) іонів у повітрі приміщення з ВДТ відповідають вимогам ГН 2152-80 «Санітарно-гігієнічні норми допустимих рівнів іонізації повітря виробничих та громадських приміщень» і становить: $n+ = 1500-30000$ (шт. на 1см^3); $n- = 3000-5000$ (шт. на 1см^3). Підтримку оптимального рівня легких позитивних і негативних аероіонів у повітрі на робочих місцях забезпечуються за допомогою біполярних коронних аероіонізаторів.

Для запобігання виділення шкідливих та небезпечних речовин у повітря робочої зони при роботі ПК слід дотримуватися таких вимог:

- експлуатація усіх складових ПК та оргтехніки повинна здійснюватися згідно з рекомендованими режимами. В першу чергу це стосується теплових режимів;

- у разі виявленої несправності слід припинити використання обладнання;

- влаштування штучної та природної вентиляції у приміщеннях, де експлуатується ПК, згідно СНиП 2.04.05. – 91 «Отопление, вентиляция и кондиционирование воздуха. Нормы проектирования.»

Заходи з пожежної безпеки

Горінням називається складний фізико–хімічний процес взаємодії горючої речовини та окислювача, який супроводжується виділенням тепла та випромінюванням світла. Процес горіння призводить до пожежі.

Пожежа – неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розповсюджується в часі і просторі.

Первинні засоби пожежогасіння, в залежності від категорії приміщень, можуть розташовуватись як окремо, так і в складі пожежних щитів.

Класифікація пожеж здійснюється в залежності від виду горящих речовин і матеріалів згідно ГОСТ 27331-87 «Пожарная техника. Классификация пожаров». В приміщенні, де знаходиться фінансовий відділ можлива класифікація пожеж класу А – пожежі твердих речовин, переважно органічного походження, горіння яких супроводжується тлінням (деревина, текстиль, папір). Для адміністративних приміщень рекомендується використання сповіщувачів пожежі та дещо інші види первинних засобів пожежогасіння.

Своєчасне виявлення ознак займання й виклик пожежних підрозділів дає змогу швидко локалізувати осередки пожежі та вжити заходи щодо її ліквідації, а отже, створює можливість суттєво зменшити обсяги заподіяної шкоди. Найшвидшим та найнадійнішим засобом сповіщення про виникнення пожежі вважаються установки електричної пожежної сигналізації (ЕПС).

Приміщення фінансового відділу оснащені 2 вуглекислотними вогнегасниками місткістю 5 літри.

Заходи по забезпеченню безпеки у надзвичайних ситуаціях

Інженерно-технічні заходи, спрямовані на підвищення стійкості виробничих об'єктів до впливу світлового випромінювання, вторинних факторів ядерного вибуху, проникаючої радіації і радіоактивного зараження.

Для підвищення стійкості до світлового випромінювання у будівлях та спорудах, що будуються, повинні застосовуватися вогнетривкі конструкції, а також вогнетривка обробка елементів будівлі, які горять. У кам'яних будівлях перекриття повинні бути виготовлені з армованого бетону або

виконані з бетонних плит. Великі будівлі повинні розділятися на секції вогнетривкими стінами (брандмауерами). У ряді випадків при проектуванні й будівництві промислових будинків і споруджень повинна бути передбачена можливість герметизації приміщень від проникнення радіоактивного пилу. Це особливо важливо для підприємств харчової промисловості й продовольчих складів.

Основні заходи щодо захисту від дії вторинних факторів ураження, в тому числі від дії сильнодіючих отруйних речовин (СДОР)), включає такі заходи. Для об'єктів, які мають великі холодильники й подібні до них установки, захист від СДОР має велике значення, оскільки в цих установках застосовуються летючі речовини, наприклад аміак у великій кількості (декілька тонн або десятки тонн).

Основними заходами захисту від вторинних факторів є такі:

- вивіз наднормативних запасів паливно-мастильних матеріалів та СДОР на безпечну відстань від об'єкта;
- заглиблення або обвалування ємкостей з паливно-мастильними матеріалами та сильнодіючими речовинами, що підвищує стійкість ємкостей і виключає розтікання речовин на ґрунті, внаслідок чого зменшується радіус їх вражаючої дії;
- зміна технологічного процесу з метою заміни паливної та вибухової сировини;
- будівництво захисних дамб для запобігання затопленню території об'єкта;
- підготовка та раціональне розміщення засобів захисту, знезаражування території і обладнання від СДОР та ін.

Забезпечення захисту людей та їх життєдіяльності здійснюється через : створення на об'єкті надійної системи оповіщення про загрозу нападу противника, організація розвідки і спостереження за радіоактивним забрудненням, хімічним і біологічним зараженням; гідрометеорологічне спостереження за рівнем води, напрямком і швидкістю вітру, рухом і

поширенням хмар радіоактивного забруднення, створення фонду захисних споруд ЦО, запасів засобів індивідуального захисту і забезпечення своєчасної видачі їх населенню. Завчасна підготовка до масової санітарної обробки населення і знезаражування одягу, організація взаємодії з установами охорони здоров'я для медичного обслуговування населення у надзвичайних ситуаціях. Підготовка до евакуації населення, розміщеного в зонах можливих руйнувань і катастрофічного затоплення.

Захист цінного й унікального устаткування можна завдяки проведенню таких інженерно-технічних заходів, як: розміщення зазначеного устаткування в заглиблених приміщеннях, а також використання спеціальних захисних пристосувань, закріплення станків на фундаментах, застосування контрфорсів для підвищення стійкості проти перекидання обладнання. Котельні слід розміщувати в спеціальному окремо розміщеному приміщенні. Теплова мережа має будуватися за кільцевою системою з прокладанням труб у спеціальних каналах зі з'єднанням паралельних ділянок. Для відключення пошкоджених ділянок мають бути встановлені запірно-регулюючі засувки, вентилі та ін. Ці пристосування необхідно розміщувати в оглядових колодязях, на території, що не завалюється при руйнуванні будівель. Система каналізації має будуватись окремо: одна для дощових, друга для промислових і господарських вод.

Забезпечення стійкості роботи паливно-енергетичного комплексу і водопостачання здійснюється через: створення резерву енергетичних потужностей за рахунок автономних пересувних електростанцій, а також місцевих джерел електроенергії. Підготовка автономних електростанцій до роботи за спеціальним режимом (графіком) для забезпечення технологічних процесів виробництва, для яких неможливі тривалі перерви в електропостачанні. З метою попередження аварій на електричних мережах необхідно установити автоматичну систему відключення при виникненні перенапруги. Повітряні лінії електропостачання замінити на підземно-кабельні.

Створення необхідних запасів (резервів) паливно-мастильних матеріалів та інших видів палива й організація їх безпечного зберігання. Для підвищення стійкості забезпечення водою слід провести такі заходи як: створення основних і резервних джерел водопостачання. Як резервне джерело краще мати артезіанську свердловину, яку необхідно підключити до системи водопостачання. Крім того, воду можна брати з близько розміщеної природної водойми або спорудити штучну водойму чи резервуари з обладнанням пристроїв для збору і перекачування води.

Всі ділянки водопостачання повинні бути заглиблені в ґрунт з обладнанням пожежних гідрантів і пристроїв для відключення пошкоджених ділянок. Локальні мережі водопостачання окремих великих підприємств варто з'єднати із загальноміською системою водопостачання в єдине кільце.

Забезпечення збереження й відновлення будівель і споруд повинно здійснюватися в такій послідовності: створення і підготовка спеціальних формувань для ремонтно-відновних, будівельних та інших робіт на об'єкті, розробка комплексу протипожежних заходів, які виключали б можливість виникнення масових пожеж, організація захищеного пункту управління, оснащення його засобами зв'язку, які б дали можливість швидко доводити сигнали ЦЗ до всіх виробничих підрозділів і населення у місцях проживання, розробка документів, які регламентують чіткі дії персоналу для забезпечення сталої роботи об'єкта в надзвичайних умовах, підготовка необхідного резерву кадрів спеціалістів, механізаторів і керівних працівників для зміни тим, які будуть мобілізовані, планування збору даних про обстановку, передачу команд і розпоряджень в умовах впливу на об'єкт уражаючих факторів, організація використання радіо-засобів, телефонного зв'язку, посильних для зв'язку з віддаленими населеними пунктами, виробничими підрозділами, а також з колонами евакуйованого населення, що перебувають у дорозі, і відповідальними особами, які супроводжують під час евакуації.

Таким чином, в розділі досліджено потенційні небезпеки, що можуть виникнути в приміщенні фінансового відділу, а саме: ураження

електричним струмом, нервово-психічні навантаження, механічні травмування, кістково-м'язові порушення, недостатнє освітлення, вірогідність пожежі, переповнення приміщення людьми та працюючим обладнанням, незадовільні параметри мікроклімату, погіршення зору через безперервне використання комп'ютерів, підвищений рівень шуму та інші, а також передбачені методи запобігання даних небезпек.

Наслідками цих небезпек для працівника являються численні травми, які можуть, навіть, призвести до летального наслідку, погіршення опорно-рухового апарату, зору, слуху, роботи мозку та інші. Для запобігання зниження небезпек на робочому місці запропоновано можливі шляхи їх вирішення, що підвищать рівень продуктивності праці та перш за все, забезпечать належний захист працюючим. Також зроблені розрахунки штучного освітлення приміщення.

ВИСНОВКИ

Система оподаткування є важливим фінансовим важелем регулювання діяльності суб'єктів господарювання. У своїй основі вона має загальні принципи побудови і впливу на фінансово-господарську діяльність господарюючих суб'єктів в умовах ринкової економіки.

Становлення в Україні системи оподаткування суб'єктів господарювання, у тому числі страхових компаній, почалось з 1991 року. Перший Закон про систему оподаткування в Україні було прийнято 1991 року. Становлення і розвиток системи оподаткування з часу прийняття цього Закону свідчить про недоліки в податковій політиці держави щодо суб'єктів господарювання, зокрема й таких, що працюють на страховому ринку. Страхові компанії зобов'язані сплачувати загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі), а також місцеві податки і збори (обов'язкові платежі).

Від 1 січня 2012 р. страхові компанії зобов'язані вести облік, складати та подавати звітність за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку і фінансової звітності, що породжує ряд проблем, зокрема пов'язаних із оподаткуванням податком на прибуток. У доповіді проаналізовано особливості ставок оподаткування прибутку страхових компаній, запропоновано систематизацію доходів і витрат страховика, які пов'язані зі страховою діяльністю. Оподаткування страхової діяльності потребує з'ясування не лише відповідних законодавчих і нормативних актів з оподаткування, а й законодавства щодо страхової справи. Діяльність страховика охоплює як страхову діяльність, що має свій відмінний порівняно з іншим порядок оподаткування, та діяльність, не пов'язану зі страхуванням (інвестиційну та іншу діяльність), яка оподатковується у загальному порядку.

Отже, застосування досвіду податкових систем зарубіжних країн було б доцільним для податкової практики України, а саме:

- встановлення економічно обґрунтованих податкових ставок;

- розроблення механізму, заснованого на принципі прогресивного оподаткування галузей;
- скасування мало результативних податків;
- удосконалення правового регламентування механізму функціонування спрощеної системи оподаткування малого та середнього підприємництва;
- збільшення обсягу прямих податків над непрямыми у структурі податкових надходжень;
- диференціація ставок окремих податків;
- надання свободи регіонам в процесі прийняття відповідних законів, під час встановлення ставок оподаткування та їх обсягів;
- забезпечення стабільності податкового законодавства. Якщо говорити конкретно про податки, то основним напрямом реформування вітчизняної податкової системи, на наш погляд, є диференціація ставок податку на додану вартість. У багатьох країнах Європейського Союзу застосовують низові, універсальні та високі ставки податку на додану вартість, внаслідок чого товари, які підлягають оподаткуванню цим податком, можна поділити на товари першої необхідності, товари розкошу та інші. Такий поділ, а також ставки встановлюють, виходячи із цінностей, які вони становлять, тобто ступеня ризику, який виникає в процесі діяльності з ними. Саме тому ми вважаємо за доцільне врахувати зарубіжний досвід та встановлення кількох ставок податку на додану вартість, що покращило б економічне становище в Україні. За умов, які на сьогодні склалися в Україні, практично стає неможливим копіювання податкових механізмів, які досить ефективно функціонують в багатьох країнах Європейського Союзу. Проте основні принципи розроблення таких механізмів необхідно було б враховувати у вітчизняній податковій практиці з метою реформування податкової системи України.

Підсумовуючи сказане, можна зробити висновок про те, що основними напрямами вдосконалення чинної системи оподаткування повинні бути:

помірне зниження і рівномірність розподілу податкового навантаження між платниками залежно від виду діяльності; посилення ефективності податкового контролю за рівнем витрат виробництва; створення умов для активізації інвестиційних та інноваційних процесів у пріоритетних галузях економіки; забезпечення контролю за формуванням та використанням фінансових ресурсів, мобілізованих внаслідок застосування податкових пільг; мінімізація витрат на податкове адміністрування; а також оптимізація ставок різних податків та їхнє узгодження з європейськими стандартами. Отже, головним завданням податкової політики національної економіки можна визначити реалізацію на практиці іноземного досвіду, що сприятиме якнайшвидшому переходу до нової системи оподаткування. Вона повинна бути сталою та дієвою, ґрунтуватися на всебічному поєднанні найкращих передових методів і запозичених позитивних елементів податкових систем іноземних країн, що дасть імпульс для зміцнення соціального складника системи оподаткування в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ПОДАТКОВИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ. Із змінами і доповненнями, внесеними. Закон України від 23 грудня 2010 року N 2856-VI
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: за станом на 01.01.2007р./ Верховна Рада України // Все про бухгалтерський облік. – 30/1/2009. – №10. – С. 3-7. ;
3. Лень В. С. Облік і аудит в страхових організаціях : навч. посіб. / В. С. Лень. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 408 с.
4. МСФЗ (IFRS) 4 відкриває широкі можливості для глобальної індустрії страхування [Електронний ресурс] / Наталя Партач. - Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/press/2010/08/3/243725/>;
5. Закон України «Про страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/>;
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI. // www.zakon.rada.gov.ua
7. Про страхування: Закон України від 07.03.1996., №85/96-ВР (зі змінами та доповненнями) // Комп'ютерно-правова система «Ліга Закон».7: www.liga.kiev.ua.
8. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: в 3 т. / кол. авторів [заг. ред., М.Я. Азарова]. - К.: Міністерство фінансів України, Національний університет ДПС України, – 2010.
9. Гудима Н. Оподаткування страхових компаній за новим Податковим Кодексом.
10. Єлейко Т. Вплив нового Податкового кодекса на інвестиційну політику страховиків у 2012 році
11. . Завада О. Нова система оподаткування страхових компаній повністю розв'яже ДПАУ руки. Режим доступу <http://forinsurer.com/public/10/12/01/4237>

12. . Островерха Р.Е. Податкове регулювання попиту і пропозиції страхових послуг // Науковий вісник НУДПСУ (економіка, право). - 2009. - С. 114-121.

13. . Турило А.М., Зінченко О.А. Показники і критерії оцінки якості прибутку на стадії його формування в системі менеджменту підприємства // Фінанси України. - 2008. - №10. - с. 107-115.

14. . Любкіна О.В. Фінансові ринки у контексті глобалізації [Текст] / О.В. Любкіна // Фінанси України. - 2005. - №9. - С. 122-129.

15. : <http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?artid=69958&cat id=69921>.

16. . <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>

17. . http://newsradio.com.ua/2013_09_18/Uchast-strahovik-v-u-formuvann-dohod-v-bjudzhetu-stanovit-mensh-n-zh-0-2-v-dsotka-ekspert/

18. . www.dfp.gov.ua // Сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

19. . www.dfp.gov.ua // Сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

20. . http://newsradio.com.ua/2013_09_18/Uchast-strahovik-v-u-formuvann-dohod-v-bjudzhetu-stanovit-mensh-n-zh-0-2-dsotka-ekspert/

21. . <http://treasury.gov.ua/main/uk/>

22. . <http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?artid=69958&cat id=69921>.

23. . <http://forinsurer.com/public/13/01/14/4572>

24. . <http://www.insur-info.ru/press/87126/>

25. . <http://chasopys.snu.edu.ua/>

26. . <http://minfin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?artid=69958&cat id=69921>.

27. Василенко А.В. Податкове стимулювання розвитку страхування / А. В. Василенко // Вісник КНТЕУ. – 2012. – № 4. – С. 34–46.

28. Гаманкова О.О. Оподаткування страховиків податком на прибуток як важель державного регуляторного впливу / О.О. Гаманкова, Д.В. Гаманков // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2011. – № 126. – С. 5–8.

29. Гаманкова О. О. Оподаткування страхових компаній та його вплив на розвиток ринку страхових послуг в Україні / О.О. Гаманкова // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – 2006. – № 81–82. – С. 13–14.

30. Козоріз Г.Г. Аналіз змін в оподаткуванні та оцінка їх впливу на розвиток страхового ринку в Україні [Електронний ресурс] / Г.Г. Козоріз. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/fkd/2011_1/part2/45.PDF.

31. Островерха Р.Е. Прибуткове оподаткування страхових компаній: досвід та напрями удосконалення / Р.Е. Островерха // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Сер. “Економіка”. – 2009. – Вип. 113–114. – С. 80–84.

32. Аверьянова М.В. Зарубежный опыт налогообложения страховой деятельности и возможность его применения в отечественной практике / М.В. Аверьянова // Российское предпринимательство. – 2011. – № 8–2 (190). – С. 143–148.

33. Осипова Т.И. Налогообложение страховых организаций в глобальной экономике / Т.И. Осипова, Л.А. Чеснокова // Страховые организации: бухгалтерский учет и налогообложение. – 2014. – № 3. – С. 18–26.

34. Чудинов С.А. Налогообложение страховой деятельности в зарубежных странах : Монография / С.А. Чудинов. – М. : Анкил, 2012. – 160 с.

35. Taxation of insurance companies [Electronic resource] // Wisconsin legislative fiscal bureau. – January, 2007. – Access mode : <http://www>.

legis.state.wi.us/lfb/Informationalpapers/10_
taxation%20of%20insurance%20companies.pdf.

36. Задорожный А.Н. Реформирование системы налогообложения страхового рынка [Электронный ресурс] / А.Н. Задорожный. – Режим доступа : <http://www.visnuk.com.ua/ru/pubs/id/7961?issue=198>.

37. Пономарьова О.Б. Оподаткування страхових компаній в Україні: зарубіжний досвід, проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / О.Б. Пономарьова, А.О. Синюк, А.Т. Підгірний // Молодий вчений. – 2016. – №12. – 847–851. – Режим доступа : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12/203.pdf>.

38. Резніченко К.Г. Особенности оподаткування страховых компаний в Украине / К.Г. Резніченко, І.С. Самофат // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2015. – № 1. – С. 143–154.

39. Світлична О.С. Оподаткування операцій зі страхування життя в Україні [Електронний ресурс] / О.С. Світлична // Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд : збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції. – Запоріжжя : ГО “СІЕУ”, 2015. – С. 62–65. – Режим доступа : [http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5028/1/Оподаткування операцій зі страхування життя в Україні.pdf](http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5028/1/Оподаткування%20операцій%20зі%20страхування%20життя%20в%20Україні.pdf).

40. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI (в редакції від 15.04.2017 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

41. Черв'як С.В. Оподаткування страховиків: оподаткування страховиків життя (частина 4) [Електронний ресурс] / С.В. Черв'як. – Режим доступа : <http://www.gravis-audit.com.ua/opodatkovannya-strahovikiv-opodatkovannyastrahovikiv-zhittya-chastina-4>.

42. Податковий кодекс в частині оподаткування страховиків потребує доопрацювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uainsur.com/our-news/43525/>.

43. Гришан Ю. Оподаткування страховиків вимагає негайного перегляду [Електронний ресурс] / Юрій Гришан. – Режим доступу : <http://www.mtsbu.ua/ua/presscenter/news/112995/>.

44. 18. Звіти про виконання зведеного бюджету України у 2012–2016 рр. // Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>.

45. Черв'як С.В. Оподаткування страховиків: новий підхід (частина 1) [Електронний ресурс] / С.В. Черв'як. – Режим доступу : <http://www.gravis-audit.com.ua/opodatkovannyastrahovikiv-noviy-pidhid-chastina-1>.

46. . Черв'як С.В. Оподаткування страховиків: податкові різниці (частина 2) [Електронний ресурс] / С.В. Черв'як. – Режим доступу : <http://www.gravis-audit.com.ua/opodatkovannyastrahovikiv-podatkovi-riznici-chastina-2>.

47. Лист Державної фіскальної служби України від 06.01.2017 р. № 27/2/99-99-15-02- 02-10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/baneryi/podatkovi-konsultatsii/konsultatsii-dlya-yuridichnih-osib/70974.html>.

ДОДАТКИ

Додаток А

про доходи страховика обласної дирекції НАСК "Оранта" за 2014 рік

Найменування діяльності страховика	Сума, грн
1	2
I. Діяльність страховика із страхування і перестрахування	
1. Валові доходи від страхової діяльності у вигляді	
Валового доходу від страхової діяльності (крім страхування ризиків життя)	263415
Валового доходу, отриманого (нарахованого) страховиками за договорами страхування і перестрахування життя фізичних осіб на інших умовах, ніж визначені законом	180
Сума нарахованого податку на доходи за звітний період $(263415 + 180) \cdot 3 : 100$	7909
II. Діяльність страховиків, не пов'язана із страхуванням і перестрахуванням	
Валові доходи з джерел інших, ніж сума валових внесків	
1.1 Інші доходи	99
2. Сукупний валовий дохід (порядок П-1)	99
3. Скоригований валовий дохід (по рядах П.I)	99
Оподаткований прибуток до перенесення збитків на наступний звітний (податковий) квартал (рядок по П-3)	99
Оподаткований прибуток після перенесення збитків на майбутній звітний (податковий)квартал (ряд. П-3)	99
Сума нарахованого податку на прибуток за звітний період $(99 \times 30:100)$	30
	2
Сума нарахованого податку на прибуток з урахуванням його зменшення.	30
Оподаткований прибуток за вирахуванням частини прибутку одержаного за рахунок запровадження понижуючого коефіцієнта 0,8 та норм амортизації (ряд. П-4)	99
III. Податкове зобов'язання на доходи від діяльності зі страхування і перестрахування та прибуток від діяльності, не пов'язано зі страхуванням і перестрахуванням	
1. Загальна сума податкового зобов'язання (нарахований податок на доходи та прибуток $(7909+30)$ (П.2 + П.7)	7539
2. Зменшення загальної суми податкового зобов'язання на:	
2.1. суму нарахованих авансових внесків	7338
3. Сума зменшення загального податкового зобов'язання (сума рядків 2)	7338
Сума податку, яка підлягає нарахуванню за особим рахунком платника:	
Підлягає нарахуванню при позитивному значенні різниці між рядками $(1-2.1)$ $(7939-7338)$	601

Додаток Б

Розшифровка доходів Дніпропетровської обласної страхової організації НАСК
Оранта" (крім страхових платежів за 2014 рік)

Найменування статті	Всього	В тому числі	
		Інший операційний дохід	Інші фінансові доходи
I. Доходи від реалізації страхових послуг - всього	-	-	-
II. Інші операційні доходи - всього	348	348	-
в т.ч. одержані гранти та субсидії	348	348	-
III. Інші фінансові доходи - всього	99	-	99
в т.ч. відсотки одержані	99	-	99
IV. Дохід від участі в капіталі - всього	-	-	-
V. Інші доходи - всього	-	-	-
VI. Надзвичайні доходи - всього	-	-	-
Всього доходів	447	348	99

З В І Т

про надходження страхових платежів за 2014 рік по Дніпропетровській обласній страховій організації НАСК "Оранта"

Види страхової діяльності	Нараховано платежів, грн.
1	2
Життя Разом	180
в т.ч. життя (Укрдержстрах)	180
Особисте (без життя) Разом	99968
в т.ч. 1)Допов. "Призовик", "Курсант"	1112
2) Громадян на випадок травми	25777
в т.ч. за рахунок фізичних осіб	4813
за рахунок юридичних осіб	19244
за рахунок дітей	1673
за рахунок спортсменів	47
3) Громадян, що виїжджають за кордон (Асістенс)	4369
відповідальність роботодавця за спричинення шкоди здоров'ю працівників	900
5) обов'язкове особисте	67810
в т.ч. - від нещасного випадку на транспорті	63354
- спеціалістів ветмедицини	625
едпрацівників від СНІДу) за рахунок організації)	72
- ДПД	3759
Наземний транспорт Разом	126301
в т.ч. - фізичних осіб автомобільний	4043
- юридичних осіб автомобільний	56412
	2
обов'язкова цивільна відповідальність власників транспортних засобів:	64516
1) за звичайним договором	55077
2) "Зелена картка"	9439
добровільна цивільна відповідальність власників транспортних засобів:	1030
в тому числі "Синя картка"	1030
Майнове громадян Разом	28919
в т.ч. будівлі	23012
домашнього майна	3690
комплексне	1342
квартир	55
тварин (ВРХ)	820
Майно, що належить юридичним особам Разом	8227
в т.ч. майна підприємств	4072
майно релігійних організацій	575
майно здане в оренду	1560
профвідповідальності	2020
В с ь о г о	263595

Додаток Г

Розшифровка витрат на проведення страхування

Дніпропетровської організації НАСК "Оранта" в 2014 році

Найменування статей	Витрати в гривнях
1	2
Матеріальні витрати Всього	5938
в т.ч. паливо (дрова, вугілля)	850
електроенергія	147
бланки страхових свідоцтв	1873
інші друковані бланки, книги, журнали, акти	285
матеріали господарського призначення	136
канцелярське приладдя	912
інші матеріальні витрати	1735
Виплати на оплату праці Всього	70009
в т.ч. за посадовими окладами	15323
надбавки за високу кваліфікацію	2921
доплата за вислугу років	1731
премії за основними результатами Діяльності	2329
матеріальна допомога	5535
оплата щорічної відпустки - штатним	2324
оплата щорічної відпустки - страховим агентам	2230
оплата навчальної відпустки	101
компенсація за невикористану відпустку	510
комісійна винагорода страховим агентам - фізичним особам	36660
інші компенсаційні виплати	345
Відрахування на соціальні заходи Всього	26096
1	2
в т.ч. відрахування в пенсійний фонд на оплату праці	10537
- відрахування в пенсійний фонд на комісійну винагороду страховим агентам -фізичним особам	11731
- відрахування до фонду соціального страхування на фонд оплати праці	1317
- відрахування до фонду соціального страхування на комісійну винагороду страховим агентам - фізичним особам	1467
- відрахування до фонду соціального страхування на випадок безробіття на фонд оплати праці	494
- відрахування до фонду соціального страхування на випадок безробіття на комісійну винагороду страховим агентам -фізичним особам	550
Амортизація Всього	5861
В т.ч. амортизація основних засобів	4382
амортизація Інших необоротних активів	1479
Разом витрат	107904

Розшифровка витрат на проведення страхування Дніпропетровської обласної
страхової організації НАСК "Оранта" в 2013 році

Найменування статей	Витрати в грн.
Витрати на зв'язок Разом	2019
в т.ч. - витрати на відправку листів, телеграм, посилок	105
- витрати на телефонні переговори	1914
Витрати за отримані професійні послуги Разом	1692
в т.ч. - витрати за банківські послуги	1557
- витрати за інші професійні послуги	135
Витрати на підготовку кадрів Разом	143
в т.ч. - наради і семінари	83
- оплата курсів підвищення кваліфікації	60
Витрати комунальні (крім матеріальних) Разом	205
Витрати на податки та інші обов'язкові платежі Разом	559
в т.ч. - комунальний податок	484
- держмити	75
Інші операційні витрати на збут	210
в т.ч. реклама та дослідження	210
Інші витрати операційне діяльності	1429
в т.ч. - визнані пені, штрафи, неустойки	234
- інші витрати операційне" діяльності	1195
Разом витрат	6257

Додаток Е

Розшифровка витрат на проведення страхування Дніпропетровської обласної
страхової організації НАСК "Оранта" в 2013 році

Найменування статей	Витрати в гривнях
1	2
Уцінка необоротних активів	23194
Податки на прибуток від звичайної діяльності	7939
Разом витрат	31133

З В І Т

про виплати страхових відшкодувань та страхових сум Дніпропетровської
страхової організації НАСК "Оранта" за 2013 р.

Види страхової діяльності	Виплачено страві відшкодування і страхові суми	
	Кількість виплат	Сума
1	2	3
Життя Разом	8	337
в т.ч. життя (Укрдержстрах)	5	220
регіональне життя	3	117
I. Особисте (без життя) Разом	54	7075
в т.ч. від нещасних випадків	2	90
Допов. "Призовник" і "Курсант"	1	162
Громадян на випадок травм	48	4494
Обов'язкове особисте від нещасних випадків на транспорті водіїв	3	2329
Наземний транспорт Разом	6	14429
в т.ч. фізичних осіб - автомобільний	1	609
юридичних осіб - автомобільний	2	9219
обов'язкова цивільна відповідальність власників транспортних засобів за звичайними договорами	3	4601
Майно громадян Разом	13	10486
в т.ч. Будівель	5	4023
Домашнього майна	1	500
Комплексне	4	4972
1	2	3
тварин	3	991
Майно, то належить юридичним особам Разом	1	1250
в т.ч. майно підприємств	1	1250
В с ь о г о	90	33925

